

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “ผลของวิธีการเรียนแบบนำตนเองที่มีต่อความสามารถในการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย” ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้ารวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการดำเนินการวิจัยตามลำดับดังนี้

- 2.1 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
- 2.2 หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมสาธิตวัดพระศรีมหาธาตุ มหาวิทยาลัยราชภัฏ พระนคร กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
- 2.3 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการอ่าน
 - 2.3.1 ความหมายของการอ่าน
 - 2.3.2 ความสำคัญของการอ่าน
 - 2.3.3 จุดมุ่งหมายของการอ่าน
 - 2.3.4 ประโยชน์ของการอ่าน
- 2.4 การอ่านจับใจความ
 - 2.4.1 ความหมายของการอ่านจับใจความ
 - 2.4.2 ประเภทของการอ่านจับใจความ
 - 2.4.3 หลักการอ่านจับใจความ
 - 2.4.4 ประโยชน์ของการอ่านจับใจความ
- 2.5 การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการเรียนแบบนำตนเอง (Self – Directed Learning)
 - 2.5.1 ความหมายของการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการเรียนแบบนำตนเอง
 - 2.5.2 องค์ประกอบของการเรียนรู้แบบนำตนเอง
 - 2.5.3 รูปแบบการเรียนรู้ด้วยการเรียนแบบนำตนเอง
 - 2.5.4 ความสำคัญและประโยชน์ของการเรียนรู้แบบนำตนเอง
 - 2.5.5 คุณลักษณะของผู้เรียนแบบนำตนเอง
 - 2.5.6 บทบาทของครู
 - 2.5.7 บทบาทของนักเรียนในการเรียนรู้แบบนำตนเอง

2.6 เจตคติ

- 2.6.1 ความหมายของเจตคติ
- 2.6.2 องค์ประกอบของเจตคติ
- 2.6.3 ลักษณะของเจตคติ
- 2.6.4 การเปลี่ยนแปลงเจตคติ
- 2.6.5 หน้าที่และประโยชน์ของเจตคติ

2.7 แรงจูงใจ

- 2.7.1 ความหมายของแรงจูงใจ
- 2.7.2 ประเภทของแรงจูงใจ
- 2.7.3 กระบวนการจูงใจ
- 2.7.4 องค์ประกอบของแรงจูงใจ
- 2.7.5 หลักการเสริมแรง

2.8 เมตาคอกนิชัน

- 2.8.1 ความหมายของเมตาคอกนิชัน
- 2.8.2 องค์ประกอบของเมตาคอกนิชัน

2.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

ภาษาไทยเป็นทักษะที่ต้องฝึกฝนจนเกิดความชำนาญในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร การเรียนรู้ต้องมีประสิทธิภาพ และเพื่อนำไปใช้ในชีวิตรจริง ดังนั้น จึงได้กำหนดให้มี 5 สาระการเรียนรู้ ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551, น.1)

สาระที่ 1 การอ่าน การอ่านออกเสียงคำ ประโยค การอ่านบทร้อยแก้ว คำประพันธ์ชนิดต่างๆ การอ่านในใจเพื่อสร้างความเข้าใจ และการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ความรู้จากสิ่งที่อ่านเพื่อนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน

สาระที่ 2 การเขียน การเขียนสะกดตามอักขรวิธี การเขียนสื่อสาร โดยใช้ถ้อยคำและรูปแบบต่างๆ ของการเขียน ซึ่งรวมถึงการเขียนเรียงความ ข้อความ รายงานชนิดต่างๆ การเขียนตามจินตนาการ วิเคราะห์วิจารณ์ และเขียนเชิงสร้างสรรค์

มาตรฐาน ท 2.1 ใช้กระบวนการเขียน เขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่างๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ

สาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด การฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ การพูดแสดงความคิดเห็น ความรู้สึก พูดลำดับเรื่องราวต่างๆ อย่างเป็นเหตุเป็นผล การพูดในโอกาสต่างๆ ทั้งเป็นทางการและ ไม่เป็นทางการ และการพูดเพื่อโน้มน้าวใจ

มาตรฐาน ท 3.1 สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิดความรู้สึกในโอกาสต่างๆอย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์

สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย ธรรมชาติและกฎเกณฑ์ของภาษาไทย การใช้ภาษาให้ถูกต้องเหมาะสมกับโอกาสและบุคคล การแต่งบทประพันธ์ประเภทต่างๆ และอิทธิพลของภาษาต่างประเทศในภาษาไทย

มาตรฐาน ท 4.1 เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมเพื่อศึกษาข้อมูล แนวความคิด คุณค่าของงานประพันธ์ และความเพลิดเพลิน การเรียนรู้และทำความเข้าใจบทเห่ บท ร้องเล่นของเด็ก เพลงพื้นบ้านที่เป็นภูมิปัญญาที่มีคุณค่าของไทย ซึ่งได้ถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด ค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณี เรื่องราวของสังคมในอดีต และความงดงามของภาษาเพื่อให้เกิด ความซาบซึ้งและภูมิใจในบรรพบุรุษที่ได้สั่งสมสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน

มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดี และวรรณกรรมไทย อย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง

สาระที่ 1 การอ่าน

ตารางที่ 2.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม. 2	1. อ่านออกเสียงร้อยแก้วและบทร้อยกรองได้ถูกต้อง	* การอ่านออกเสียงประกอบด้วย - บทร้อยแก้วที่เป็นบรรยายและพรรณนา - บทร้อยกรอง เช่น กลอนบทละคร กลอนนิทาน กลอนเพลงยาวและกาพย์ห่อโคลง
	2. จับใจความสำคัญ สรุปความ และอธิบายรายละเอียดจากเรื่องที่อ่าน 3. เขียนผังความคิดเพื่อแสดงความเข้าใจในบทเรียนต่างๆที่อ่าน 4. อภิปรายแสดงความคิดเห็นและข้อโต้แย้งเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน 5. วิเคราะห์และจำแนกข้อเท็จจริง ข้อมูลสนับสนุน และข้อคิดเห็นจากบทความที่อ่าน 6. ระบุข้อสังเกตการณ์ชวนเชื่อ การโน้มน้าว หรือความสมเหตุสมผลของงานเขียน	* การอ่านจับใจความจากสื่อต่างๆ เช่น - พรรณคดีในบทเรียน - บทความ - บันทึกเหตุการณ์ - บทสนทนา - บทโฆษณา - งานเขียนประเภทโน้มน้าวใจ - งานเขียนหรือบทความแสดงข้อเท็จจริง - เรื่องราวจากบทเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม. 2	7. การอ่านหนังสือ บทความ หรือคำประพันธ์อย่างหลากหลายและประเมินคุณค่าหรือแนวคิดที่ได้จากการอ่าน เพื่อนำไปใช้แก้ปัญหาชีวิต	* การอ่านตามความสนใจ เช่น - หนังสืออ่านนอกเวลา - หนังสือที่นักเรียนสนใจและเหมาะสมกับวัย - หนังสือที่ครูและนักเรียนกำหนดร่วมกัน
	8. มีมารยาทในการอ่าน	* มารยาทในการอ่าน

คุณภาพผู้เรียน

จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

1. อ่านออกเสียงคำ คำคล้องจอง ข้อความ เรื่องสั้นๆ และบทร้อยกรองง่ายๆ ได้ถูกต้อง คล่องแคล่ว เข้าใจความหมายของคำและข้อความที่อ่าน ตั้งคำถามเชิงเหตุผล ลำดับเหตุการณ์ คาดคะเนเหตุการณ์ สรุปความรู้ข้อคิดจากเรื่องที่อ่าน ปฏิบัติตามคำสั่ง คำอธิบายจากเรื่องที่อ่านได้ เข้าใจความหมายของข้อมูลจากแผนภาพ แผนที่ และแผนภูมิ อ่านหนังสืออย่างสม่ำเสมอและมีมารยาทในการอ่าน

2. มีทักษะในการคิดลายมือตัวบรรจงเต็มบรรทัด เขียนบรรยาย บันทึกประจำวัน เขียนจดหมายลาครู เขียนเรื่องเกี่ยวกับประสบการณ์ เขียนเรื่องตามจินตนาการและมีมารยาทในการเขียน

3. เล่ารายละเอียดและบอกสาระสำคัญ ตั้งคำถาม ตอบคำถาม รวมทั้งพูดแสดงความคิดเห็น ความรู้สึกเกี่ยวกับเรื่องที่ฟังและดู พูดสื่อสารเล่าประสบการณ์และพูดแนะนำ หรือพูดเชิญชวนให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม และมีมารยาทในการฟัง ดู และพูด

4. สะกดคำและเข้าใจความหมายของคำ ความแตกต่างของคำและพยางค์ หน้าที่ของคำ ในประโยค มีทักษะการใช้พจนานุกรมในการค้นหาความหมายของคำ แต่งประโยคง่ายๆ แต่งคำคล้องจอง แต่งคำขวัญ และเลือกใช้ภาษาไทยมาตรฐานและภาษาถิ่นได้เหมาะสมกับกาลเทศะ

5. เข้าใจและสามารถสรุปข้อคิดที่ได้จากการอ่านวรรณคดีและวรรณกรรมเพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน แสดงความคิดเห็นจากวรรณคดีที่อ่าน รู้จักเพลงพื้นบ้าน เพลงกล่อมเด็ก ซึ่งเป็นวัฒนธรรมของท้องถิ่น ร้องบทร้องเล่นสำหรับเด็กในท้องถิ่น ท่องจำบทอาขยานและบทร้อยกรองที่มีคุณค่าตามความสนใจได้

จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

1. อ่านออกเสียงบทร้อยแก้วและบทร้อยกรองเป็นทำนองเสนาะได้ถูกต้อง อธิบายความหมายโดยตรงและความหมายโดยนัยของคำ ประโยค ข้อความ สำนวนโวหาร จากเรื่องที่อ่าน เข้าใจคำแนะนำ คำอธิบายในคู่มือต่างๆ แยกแยะข้อคิดเห็นและข้อเท็จจริง รวมทั้งจับใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านและนำความรู้ความคิดจากเรื่องที่อ่านไปตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตได้มีมารยาทและมีนิสัยรักการอ่าน และเห็นคุณค่าสิ่งที่อ่าน

2. มีทักษะในการคัดลายมือตัวบรรจงเต็มบรรทัดและครึ่งบรรทัด เขียนสะกดคำ แต่งประโยคและเขียนข้อความ ตลอดจนเขียนสื่อสารโดยใช้ถ้อยคำชัดเจนเหมาะสม ใช้แผนภาพ โครงเรื่องและแผนภาพความคิด เพื่อพัฒนางานเขียน เขียนเรียงความ ย่อความ จดหมายส่วนตัว กรอกแบบรายการต่างๆ เขียนแสดงความรู้สึกและความคิดเห็น เขียนเรื่องตามจินตนาการอย่างสร้างสรรค์ และมีมารยาทในการเขียน

3. พูดย่อแสดงความรู้ ความคิดเกี่ยวกับเรื่องที่ฟังและดู เล่าเรื่องย่อหรือสรุปจากเรื่องที่ฟังและดู ตั้งคำถาม ตอบคำถามจากเรื่องที่ฟังและดู รวมทั้งประเมินความน่าเชื่อถือจากการฟังและดู โฆษณาอย่างมีเหตุผล พูดย่อตามลำดับขั้นตอนเรื่องต่างๆ อย่างชัดเจน พูดย่อรายงานหรือประเด็นสั้นๆ จากการฟัง การดู การสนทนา และพุดโน้มน้าวได้อย่างมีเหตุผล รวมทั้งมีมารยาทในการดูและพุด

4. สะกดคำและเข้าใจความหมายของคำ สำนวน คำพังเพยและสุภาษิต รู้และเข้าใจชนิดและหน้าที่ของคำในประโยค ชนิดของประโยค และคำภาษาต่างประเทศในภาษาไทย ใช้คำราชาศัพท์และคำสุภาพได้อย่างเหมาะสม แต่งประโยค แต่งบทร้อยกรองประเภทกลอนสี่ กลอนสุภาพ และกาพย์ยานี 11

5. เข้าใจและเห็นคุณค่าวรรณคดีและวรรณกรรมที่อ่าน เล่านิทานพื้นบ้าน ร้องเพลงพื้นบ้านของท้องถิ่น นำข้อคิดเห็นจากเรื่องที่อ่านไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง และท่องจำบทอาขยานตามที่กำหนดได้

จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

1. อ่านออกเสียงบทร้อยแก้วและบทร้อยกรองเป็นทำนองเสนาะได้ถูกต้อง เข้าใจความหมายโดยตรงและความหมายโดยนัย จับใจความสำคัญและรายละเอียดของสิ่งที่อ่าน แสดงความคิดเห็นและข้อโต้แย้งเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน และเขียนกรอบแนวคิด ผังความคิด ย่อความ เขียนรายงานจากสิ่งที่อ่านได้ วิเคราะห์ วิวิจารณ์ อย่างมีเหตุผล ลำดับความอย่างมีขั้นตอนและความเป็นไปได้ของเรื่องที่อ่าน รวมทั้งประเมินความถูกต้องของข้อมูลที่ใช้สนับสนุนจากเรื่องที่อ่าน

2. เขียนสื่อสารด้วยลายมือที่อ่านง่ายชัดเจน ใช้ถ้อยคำได้ถูกต้องเหมาะสมตามระดับภาษาเขียนคำขวัญ คำคม คำอวยพรในโอกาสต่างๆ โฆษณา คติพจน์ สุนทรพจน์ ชีวประวัติ

อัตชีวประวัติและประสบการณ์ต่างๆ เขียนย่อความ จดหมายกิจธุระ แบบกรอกสมัครงาน เขียนวิเคราะห์ วิจารณ์ และแสดงความรู้ความคิดหรือโต้แย้งอย่างมีเหตุผล ตลอดจนเขียนรายงาน การศึกษาค้นคว้าและเขียนโครงการ

3. พุคแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์ วิจารณ์ ประเมินสิ่งที่ได้จากการฟังและดู นำข้อคิด ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน พุครายงานเรื่องหรือประเด็นที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าอย่างเป็น ระบบ มีศิลปะในการพูด พุคในโอกาสต่างๆ ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ และพูดโน้มน้าวอย่างมี เหตุผลน่าเชื่อถือ รวมทั้งมีมารยาทในการฟัง ดู และพูด

4. เข้าใจและใช้คำราชาศัพท์ คำบาลีสันสกฤต คำภาษาต่างประเทศอื่นๆ คำทับศัพท์ และศัพท์บัญญัติในภาษาไทย วิเคราะห์ความแตกต่างในภาษาพูด ภาษาเขียน โครงสร้างของ ประโยครวม ประโยคซ้อน ลักษณะภาษาที่เป็นทางการ กึ่งทางการและไม่เป็นทางการ และแต่งบท ร้อยกรองประเภทกลอนสุภาพ กาพย์ และโคลงสี่สุภาพ

5. สรุปเนื้อหาวรรณคดีและวรรณกรรมที่อ่าน วิเคราะห์ตัวละครสำคัญ วิถีชีวิตไทย และคุณค่าที่ได้รับจากวรรณคดีวรรณกรรมและบทอาขยาน พร้อมทั้งสรุปความรู้ข้อคิดเพื่อนำไป ประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

1. อ่านออกเสียงบทร้อยแก้วและบทร้อยกรองเป็นทำนองเสนาะได้ถูกต้องและเข้าใจ ดีความ แปลความ และขยายความเรื่องที่อ่านได้ วิเคราะห์วิจารณ์เรื่องที่อ่าน แสดงความคิดเห็น โต้แย้งและเสนอความคิดใหม่จากการอ่านอย่างมีเหตุผล คาดคะเนเหตุการณ์จากเรื่องที่อ่าน เขียน กรอบแนวคิด ผังความคิด บันทึกย่อความ และเขียนรายงานจากสิ่งที่อ่าน สังเคราะห์ ประเมินค่า และนำความรู้ความคิดจากการอ่านมาพัฒนาตน พัฒนาการเรียน และพัฒนาความรู้ทางอาชีพ และ นำความรู้ความคิดไปประยุกต์ใช้แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต มีมารยาทและมีนิสัยรักการอ่าน

2. เขียนสื่อสารในรูปแบบต่างๆ โดยใช้ภาษาได้ถูกต้องตรงตามวัตถุประสงค์ ย่อความ จากสื่อที่มีรูปแบบและเนื้อหาที่หลากหลาย เรียงความแสดงแนวคิดเชิงสร้างสรรค์โดยใช้โวหาร ต่างๆ เขียนบันทึก รายงานการศึกษาค้นคว้าตามหลักการเขียนทางวิชาการ ใช้ข้อมูลสารสนเทศใน การอ้างอิง ผลิตผลงานของตนเองในรูปแบบต่างๆ ทั้งสารคดีและบันเทิงคดี รวมทั้งประเมินงาน เขียนของผู้อื่นและนำมาพัฒนางานเขียนของตนเอง

3. ตั้งคำถามและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่ฟังและดู มีวิจรรณญาณในการเลือก เรื่อง ที่ฟังและดู วิเคราะห์วัตถุประสงค์ แนวคิด การใช้ภาษา ความน่าเชื่อถือของเรื่องที่ฟังและดู ประเมินสิ่งที่ฟังและดูแล้วนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต มีทักษะการพูดในโอกาสต่างๆ ทั้งที่

เป็นทางการและไม่เป็นทางการโดยใช้ภาษาที่ถูกต้อง พูดแสดงทรรศนะโต้แย้ง โน้มน้าว และเสนอแนวคิดใหม่อย่างมีเหตุผล รวมทั้งมีมารยาทในการฟัง ดู และพูด

4. เข้าใจธรรมชาติของภาษา อิทธิพลของภาษา และลักษณะของภาษาไทย ใช้คำและกลุ่มคำสร้างประโยคได้ตรงตามวัตถุประสงค์ แต่งคำประพันธ์ประเภท กาพย์ โคลง ร่ายและฉันท์ ใช้ภาษาได้เหมาะสมกับกาลเทศะและใช้คำราชาศัพท์และคำสุภาพได้อย่างถูกต้อง วิเคราะห์หลักการ สร้างคำในภาษาไทย อิทธิพลของภาษาต่างประเทศในภาษาไทยและภาษาถิ่น วิเคราะห์และประเมินการใช้ภาษาจากสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์

5. วิเคราะห์วิจารณ์วรรณคดีและวรรณกรรมตามหลักการวิจารณ์วรรณคดีเบื้องต้น รู้และเข้าใจลักษณะเด่นของวรรณคดี ภูมิปัญญาทางภาษาและวรรณกรรมพื้นบ้าน เชื่อมโยงกับการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์และวิถีไทย ประเมินคุณค่าด้านวรรณศิลป์ และนำข้อคิดจากวรรณคดีและวรรณกรรมไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

2.2 หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมสาธิตวัดพระศรีมหาธาตุ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

โรงเรียนมัธยมสาธิตวัดพระศรีมหาธาตุ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร จังหวัดกรุงเทพมหานคร เปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีครูจำนวนทั้งหมด 45 คน มีจำนวนนักเรียนในปีการศึกษา 2558 จำนวน 1,007 คน
วิสัยทัศน์

โรงเรียนมัธยมสาธิตวัดพระศรีมหาธาตุ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร เป็นโรงเรียนโครงการพิเศษที่สนับสนุนการผลิตบัณฑิตสาขาวิชาชีพครูและการค้นคว้าวิจัยโดยจัดการศึกษาพันธกิจ

โรงเรียนมัธยมสาธิตวัดพระศรีมหาธาตุ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร เป็นโรงเรียนโครงการพิเศษ สังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร มีภารกิจดังต่อไปนี้

1. จัดการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6
2. เป็นแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูและวิชาชีพอื่นๆ สำหรับนักศึกษาของมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร และสถาบันการศึกษาอื่นๆ
3. เป็นแหล่งการวิจัย ค้นคว้า ทดลอง ในกระบวนการจัดการเรียนการสอนและนวัตกรรมใหม่ๆ
4. ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

โครงสร้างหลักสูตร

โรงเรียนจัดโครงสร้างหลักสูตรมัธยมศึกษา ดังนี้

1. ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3
2. ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 โดยจัดโครงการเป็น 3 กลุ่มการ

เรียนตามความถนัดของผู้เรียน

- 2.1 โครงสร้างแผนการเรียน วิทยาศาสตร์ – คณิตศาสตร์
- 2.2 โครงสร้างแผนการเรียน คณิตศาสตร์ – ภาษาอังกฤษ
- 2.3 โครงสร้างแผนการเรียน ภาษาอังกฤษ – ภาษาญี่ปุ่น – ภาษาจีน

ตารางที่ 2.2 โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ภาคเรียนที่ 1			ภาคเรียนที่ 2		
รหัสวิชา	รายวิชา	หน่วยกิต/ชม.	รหัสวิชา	รายวิชา	หน่วยกิต/ชม.
สาระพื้นฐาน			สาระพื้นฐาน		
ท 22101	ภาษาไทยพื้นฐาน 3	1.5	ท 22102	ภาษาไทยพื้นฐาน 4	1.5
ค 22101	คณิตศาสตร์ 3	1.5	ค 22102	คณิตศาสตร์ 4	1.5
ว 22101	วิทยาศาสตร์ 3	1.5	ว 22102	วิทยาศาสตร์ 4	1.5
อ 22101	ภาษาอังกฤษพื้นฐาน 3	1.5	อ 22102	ภาษาอังกฤษพื้นฐาน 4	1.5
ส 22101	สังคมศึกษา 3	1.5	ส 22102	สังคมศึกษา 4	1.5
ส 22103	ประวัติศาสตร์ 3	0.5	ส 22104	ประวัติศาสตร์ 4	0.5
พ 22101	สุขศึกษา 3	0.5	พ 22102	สุขศึกษา 4	0.5
พ 22103	พลศึกษา 3	0.5	พ 22104	พลศึกษา 4	0.5
ง 22101	การทำงานอาชีพและเทคโนโลยี 3	0.5	ง 22102	การทำงานอาชีพและเทคโนโลยี 4	0.5
ง 22143	การสื่อสารข้อมูลและเครือข่าย	0.5	ง 22144	การใช้งานตารางการคำนวณ	0.5
ศ 22101	ศิลปะพื้นฐาน 3	1.0	ศ 22102	ศิลปะพื้นฐาน 4	1.0

ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

ภาคเรียนที่ 1			ภาคเรียนที่ 2		
รหัสวิชา	รายวิชา	หน่วยกิต/ชม.	รหัสวิชา	รายวิชา	หน่วยกิต/ชม.
รายวิชาเพิ่มเติม			รายวิชาเพิ่มเติม		
ท 22201	ภาษาไทยเพิ่มเติม 3	0.5	ท 22202	ภาษาไทยเพิ่มเติม 4	0.5
ค 22201	คณิตศาสตร์เพิ่มเติม 3	0.5	ค 22202	คณิตศาสตร์เพิ่มเติม 4	0.5
ว 22201	เครื่องกลและเครื่องผ่อนแรง 3	0.5	ว 22202	สนุกกับอิเล็กทรอนิกส์	0.5
ส 22201	สังคมและวัฒนธรรมไทย	0.5	ส 22202	เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในโลกปัจจุบัน	0.5
อ 22201	ภาษาอังกฤษเพิ่มเติม 3	0.5	อ 22202	ภาษาอังกฤษเพิ่มเติม 4	0.5
กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน			กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน		
-	กิจกรรมแนะแนว	20 ชม.	-	กิจกรรมแนะแนว	20 ชม.
-	กิจกรรมนักเรียน ลูกเสือ/เนตรนารี	20 ชม.	-	กิจกรรมนักเรียน ลูกเสือ/เนตรนารี	20 ชม.
-	ชุมนุม	20 ชม.	-	ชุมนุม	20 ชม.
-	กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์		-	กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์	
รวมหน่วยกิต		13.5	รวมหน่วยกิต		13.5
รวมเวลาเรียนทั้งสิ้น		30 ชม.	รวมเวลาเรียนทั้งสิ้น		30 ชม.

คำอธิบายรายวิชา ท22201 ภาษาไทยเพิ่มเติม 3

ฝึกฝนการอ่านออกเสียงร้อยแก้ว ร้อยกรอง บทอาขยาน วิเคราะห์ วิจารณ์ และประเมินคุณค่าวรรณกรรม วรรณคดี ที่กำหนดให้โดยพิจารณาคุณค่าด้านเนื้อหา สังคมและวรรณศิลป์ เพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ท่องจำบทประพันธ์ที่น่าสนใจและเหมาะสมกับวัย ฝึกฝนการเขียนวิเคราะห์ วิจารณ์ และประเมินคุณค่าจากเรื่องที่ได้ฟัง ดู และพูด ได้อย่างเข้าใจและใช้ภาษาที่เหมาะสม

รหัสตัวชีวิต

ท 1.1 ม.2/1	ท 1.1 ม.2/2	ท 1.1 ม.2/3	ท 1.1 ม.2/4
ท 1.1 ม.2/5	ท 1.1 ม.2/6	ท 1.1 ม.2/7	ท 1.1 ม.2/8
ท 2.1 ม.2/1	ท 2.1 ม.2/2	ท 2.1 ม.2/3	ท 2.1 ม.2/4
ท 2.1 ม.2/5	ท 2.1 ม.2/6	ท 2.1 ม.2/7	ท 2.1 ม.2/8
ท 3.1 ม.2/1	ท 3.1 ม.2/2	ท 3.1 ม.2/3	ท 3.1 ม.2/4
ท 3.1 ม.2/5	ท 3.1 ม.2/6	ท 4.1 ม.2/1	ท 4.1 ม.2/2
ท 4.1 ม.2/3	ท 4.1 ม.2/4	ท 4.1 ม.2/5	ท 5.1 ม.2/1
ท 5.1 ม.2/2	ท 5.1 ม.2/3	ท 5.1 ม.2/4	ท 5.1 ม.2/5

รวม 32 ตัวชีวิต

2.3 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการอ่าน

2.3.1 ความหมายของการอ่าน

การอ่านเป็นสิ่งจำเป็นและมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของมนุษย์ มนุษย์เราจะมีความสามารถในการเข้าใจความหมายของตัวอักษรในสิ่งพิมพ์ ตลอดจนสัญลักษณ์ต่างๆ ซึ่งการเข้าใจความหมายของมนุษย์ไม่ใช่เพียงแค่เข้าใจเนื้อเรื่อง แต่มนุษย์สามารถที่จะแปลความ ตีความและขยายความจากสิ่งที่รับสารได้ โดยอาศัยความรู้และประสบการณ์ ประมวลออกมาเป็นความรู้ ความคิดและนำไปใช้ประโยชน์ในการสื่อสารต่อไป ด้วยเหตุนี้จึงมีนักวิจัยหลายท่านได้ศึกษาและให้คำจำกัดความเกี่ยวกับการอ่านไว้ ดังนี้

เปลื้อง ณ นคร (2542, น.14-15) กล่าวว่า การอ่านคือกระบวนการที่จะเข้าใจความหมายของคำที่บันทึกไว้เป็นอักษรหรือตัวหนังสือซึ่งการจะรู้ความหมายของคำใดอย่างชัดเจนนั้นขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของแต่ละคน

แมนมาส ซวลิต (2542, น.232) ให้แนวคิดเกี่ยวกับการอ่านว่า การอ่านคือการใช้ศักยภาพของสมองเพื่อรับรู้ แปลความหมายและเข้าใจปรากฏการณ์ของข้อมูลข่าวสาร เรื่องราว ประสบการณ์ความคิด ความรู้สึก จินตนาการ ตลอดจนสาระอื่นๆ ซึ่งมีผู้แสดงออกโดยสัญลักษณ์ที่เป็นลายลักษณ์อักษรที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้น เพื่อสื่อสารการอ่านเป็นทักษะพื้นฐาน

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2542 (2545, น.11) ได้ให้ความหมายของการอ่านไว้ว่า การอ่าน หมายถึง การอ่านตามตัวหนังสือ ถ้าออกเสียงด้วยเรียกว่า การอ่านออกเสียง ถ้าไม่ออกเสียงเรียกว่า การอ่านในใจ สังเกตหรือพิจารณาดูเพื่อให้เข้าใจ เช่น อ่านสีหน้า อ่านริมฝีปาก อ่านในใจ; ตีความ เช่น อ่านรหัส อ่านลายแทง คิด และนับ

ผจงวาด พูลแก้ว (2547, น.79) ได้กล่าวว่า การอ่าน คือ การแปลความหมายของตัวอักษร เครื่องหมาย สัญลักษณ์ เครื่องสื่อความหมายต่างๆ ที่ปรากฏแก่สายตาออกมาเป็นความคิดความเข้าใจเชิงสื่อสาร แล้วผู้อ่านสามารถนำความคิดความเข้าใจนั้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ต่อไป

ธัญญา เรื่องแก้ว (2549, น.73) ได้กล่าวว่า การอ่านเป็นสื่อที่มีความหมายและความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคน ช่วยให้เกิดความงอกงามทางสติปัญญาและผลักดันให้สังคมเจริญก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น

สุวัฒน์ วิวัฒนานนท์ (2550, น.75) ได้ให้ความหมายของการอ่านว่า หมายถึง การแปลความหมายของตัวอักษรที่อ่านออกมาเป็นความรู้ ความคิดและเกิดความเข้าใจเรื่องราวที่อ่านตรงกับเรื่องราวที่ผู้เขียนเขียน ผู้อ่านสามารถนำความรู้ ความคิดหรือสาระเรื่องราวที่อ่าน ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้

กระทรวงศึกษาธิการ (2551, น.4) ได้กล่าวไว้ว่า การอ่าน คือ การเข้าใจในถ้อยคำ ประโยค ข้อความ และเรื่องราวที่อ่าน โดยสามารถอธิบายความหมายของคำ เล่าเรื่อง สรุปเรื่อง และบอกประเด็นสำคัญของเรื่องได้ถูกต้อง

จากการศึกษาความหมายของการอ่านจากผู้วิจัยหลายท่านที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น จึงพอสรุปได้ว่าการอ่าน คือ การแปลความหมายของตัวอักษร หรือสัญลักษณ์ที่มีการจดบันทึกไว้เพื่อจับใจความ แปลความ ตีความ ขยายความ การรับรู้ข้อความในการเขียนของตนเองหรือของผู้อื่น รวมถึงการเข้าใจเรื่องราว หรือได้รับรสความบันเทิงใจตรงตามจุดประสงค์ของผู้เขียนเป็นการอ่านที่ดีและได้ประโยชน์อย่างแท้จริง

2.3.2 ความสำคัญของการอ่าน

ความสำคัญของการอ่านเป็นรากฐานสำคัญทางการศึกษา ทำให้ผู้อ่านฉลาดรอบรู้ ทันโลก ทันเหตุการณ์ เพิ่มพูนประสบการณ์ความรู้ ช่วยในการพัฒนาสติปัญญาตลอดจนมีบทบาทในการดำเนินชีวิตในด้านประสบการณ์ใหม่ๆที่เข้ามาในชีวิตประจำวัน

ศิวกานต์ ปทุมสูติ (2540, น.15) กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านว่า การอ่านช่วยเพิ่มพูนความรู้ ความคิด ส่งเสริมให้เกิดกระบวนการการพัฒนาชีวิตในทางที่ดีงาม และยังช่วยประสานความรู้ของมนุษย์ ทุกชาติ ทุกภาษาเข้าด้วยกันทำให้เกิดการพัฒนาสิ่งที่เป็นประโยชน์มากมาย

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2542, น.3) อธิบายความสำคัญของการอ่านสรุปได้ว่า การอ่านมีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์ตั้งแต่เด็กจนโต สำคัญต่อการพัฒนาอาชีพและการศึกษา นับว่าการอ่านเป็นหัวใจสำคัญในการเรียนการสอน ดังนั้น การอ่านจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องฝึกให้เกิดความชำนาญเพื่อสะสมประสบการณ์ ทำให้เกิดความคิดที่กว้างขวาง เข้าใจเรื่องที่อ่านได้รวดเร็วและถูกต้อง

เสนีย์ วัฒวรรณ (2546, น.132) อธิบายความสำคัญของการอ่านไว้ว่า การอ่านเป็นพฤติกรรมการรับสารที่มีความสำคัญ ในปัจจุบันสารที่เป็นความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร งานเขียนเชิงสร้างสรรค์ ส่วนมากตีพิมพ์เผยแพร่ถึงแม้จะนำเสนอด้านการพูดหรืออ่านผ่านสื่อมาก่อนมักพิมพ์เก็บไว้เป็นหลักฐานในภายหลัง ในสังคมปัจจุบันความสามารถในการอ่านแสดงถึงคุณภาพการเป็นพลเมือง โดยองค์การศึกษาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ หรือ UNESCO (United Nations Educational Scientific and Cultural Organization) ใช้ความสามารถในการรู้หนังสือของประชากรเป็นหลักเป็นดัชนีบอกระดับการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552, น.1) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านว่า การอ่านเป็นพื้นฐานที่สำคัญของการเรียนรู้และการพัฒนาสติปัญญาของคนในสังคม การอ่านทำให้เกิดการพัฒนาทั้งด้านความรู้ ความสามารถ พฤติกรรมและค่านิยมต่างๆรวมทั้งช่วยในการเปลี่ยนแปลงการดำรงชีวิตพัฒนาไปสู่สิ่งที่ดีที่สุดของชีวิต การอ่านจึงมีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์อย่างยิ่ง ดังนี้

1. สำคัญต่อชีวิตประจำวัน ความเป็นจริงการอ่านไม่ได้มีความสำคัญต่อนักเรียนนักศึกษาเท่านั้น แต่บุคคลทั่วไปก็อาจแสวงหาความรู้ได้ด้วยการอ่าน การอ่านเป็นสื่อกลางของการเรียนรู้ ผู้อ่านมากย่อมรู้มาก และถ้านำความรู้มาใช้ประโยชน์ต่อสังคม สังคมนั้นย่อมมีประสิทธิภาพสามารถพัฒนาไปในทางที่ถูกที่ควรอย่างรวดเร็ว ดังนั้น การปลูกฝังให้รักการอ่านตั้งแต่เยาว์วัยจึงเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

2. สำคัญต่อการเรียนการสอนเป็นหัวใจของการจัดกิจกรรมทั้งหลายในการเรียนการสอน และมีความสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จ การอ่านเป็นทักษะที่สำคัญยิ่งอันจะส่งผลต่อการเรียนรู้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

จากความสำคัญของการอ่านข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การอ่านเป็นกระบวนการแสวงหาความรู้ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการเรียนการสอนทำให้เพิ่มพูนความรู้ ส่งเสริมประสบการณ์ คนที่อ่านมากย่อมรู้มาก เมื่อมีความรู้มากก็สามารถนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองในการดำเนินชีวิต ดังนั้น การอ่านจึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นที่จะต้องฝึกฝนให้เกิดความชำนาญ

2.3.3 จุดมุ่งหมายของการอ่าน

การอ่านที่ดี ผู้อ่านควรมีจุดมุ่งหมายในการอ่านที่ชัดเจนว่าต้องการรู้สิ่งใดจากการอ่าน ซึ่งในการอ่านหนังสือแต่ละครั้งผู้อ่านจะมีจุดมุ่งหมายที่แตกต่างกันออกไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความต้องการ ความจำเป็น และความสนใจของแต่ละบุคคล จึงอาจจำแนกจุดมุ่งหมายในการอ่านได้ดังนี้

ลินจง จันทรวราทิตย์ (2542, น.12-13) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการอ่านว่ามีหลายประการ ได้แก่

1. อ่านเพื่อศึกษาหาความรู้
2. อ่านเพื่อต้องการทราบข่าวสารข้อเท็จจริง
3. อ่านเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน
4. อ่านเพื่อปฏิบัติตามและแก้ปัญหาต่างๆ
5. อ่านเพื่อศึกษาค้นคว้าจับสาระความคิด
6. อ่านเพื่อความก้าวหน้าในอาชีพของตน

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2542, น.23-25) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการอ่านดังนี้

1. อ่านเพื่ออยากรู้อยากเห็น และรู้ข่าวสารข้อมูลต่างๆ อันเป็นความต้องการธรรมชาติของมนุษย์

2. อ่านเพื่อแก้ปัญหา
3. อ่านเพื่อความรู้และเพื่อการศึกษา
4. อ่านเพื่อค้นคว้าและวิจัย
5. อ่านเพื่อปรับปรุงบุคลิกภาพ
6. อ่านเพื่อรักษาสุขภาพ เป็นโรคต่างๆ ควรจะรักษาอย่างไร
7. อ่านเพื่อปรับปรุงงาน อาชีพ
8. อ่านเพื่อให้เกิดความเพลิดเพลิน เป็นการหาความสนุกสนานเพลิดเพลินโดยไม่ต้อง

ไปดูภาพยนตร์ ละคร โทรทัศน์ ฯลฯ

9. อ่านเพื่อแก้เหงา หรืออ่านเพื่อฆ่าเวลา
 10. อ่านเพื่อไปใช้ในชีวิตประจำวัน
- พ็อน เปรมพันธ์ (2542, น.105) สรุปจุดมุ่งหมายของการอ่านว่า ได้แก่

1. อ่านเพื่อศึกษาหาความรู้
2. อ่านเพื่อความบันเทิง

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2545, น.5-6) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายเฉพาะของการอ่านไว้ดังนี้

1. ตอบสนองอารมณ์ที่ผู้อ่านพอใจ
2. ช่วยให้เกิดความเข้าใจความต้องการในชีวิตประจำวัน เพราะการอ่านจะช่วยชดเชยอารมณ์ที่

ขาดหายไป และช่วยตอบสนองความต้องการในส่วนของอารมณ์หรือความรู้สึก ที่ต้องการติดตามเรื่องที่ได้รับฟังจากผู้อื่น

3. ส่งเสริมให้มีความคิดสร้างสรรค์ โดยอาศัยแนวทางจากเรื่องที่อ่าน
4. ส่งเสริมให้มีความกระตือรือร้นในการอ่านเรื่องอื่นๆเพิ่มขึ้น
5. รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดของสมอง

6. ช่วยให้มีความรู้เพิ่มขึ้น สามารถใช้ประกอบการเรียนวิชาอื่นๆ
7. รู้จักสถานที่ที่ไม่เคยเดินทางไปเยือนแต่สามารถหาประสบการณ์ได้จากการอ่าน
8. มีความคิดเป็นอิสระในการเลือกเรื่องที่จะอ่าน มีความเพลิดเพลินโดยอาศัยความรู้และแนวคิดจากการอ่าน ไปสนทนาโต้ตอบกับผู้อื่นได้
9. เป็นการใช้เวลาพักผ่อน
10. ช่วยให้เกิดความสนใจเรื่องใหม่ๆ
11. ส่งเสริมการฝึกทักษะการอ่านจากขั้นพื้นฐานไปสู่ขั้นที่สูงขึ้น
12. เป็นการฝึกให้มีระดับความคิดสูงขึ้น
13. เปิดเผยความลึกกลับในเรื่องราวบางอย่างที่ผู้อ่านยังไม่เคยรู้มาก่อน
14. ช่วยให้มีสุขภาพจิตดีขึ้น
15. ช่วยให้มีความคิดแตกฉานมากขึ้น
16. ส่งเสริมให้ผู้อ่านมีน้ำใจเป็นนักกีฬา
17. นำความรู้ที่ได้จากการอ่านมาแก้ปัญหาสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และเรื่องส่วนตัว
18. ส่งเสริมให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์ร่วมกับผู้เขียน
19. ส่งเสริมให้ผู้อ่านสามารถเผชิญหน้ากับสถานการณ์ใหม่ๆด้วยความเชื่อมั่นมากยิ่งขึ้น
20. พัฒนาคุณค่าทางสังคม โดยอาศัยความรู้ที่ได้จากการอ่านไปใช้ประโยชน์ให้มากยิ่งขึ้น
21. ช่วยให้ผู้อ่านมีหูตากว้างไกลยิ่งขึ้น

จากจุดมุ่งหมายของการอ่านข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การอ่านมีจุดมุ่งหมายเพื่อแสวงหาความรู้ หาข้อเท็จจริง ศึกษาค้นคว้าในเรื่องราวต่างๆโดยละเอียดเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องราวที่อ่าน เพื่อความบันเทิง ความเพลิดเพลิน ซึ่งเป็นการคลายเครียดช่วยพัฒนาความรู้สึก และพัฒนาอารมณ์ตลอดจนอ่านเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพที่สามารถทำให้ผู้อ่านเข้าสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพและสนทนาได้อย่างราบรื่น

2.3.4 ประโยชน์ของการอ่าน

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, น.7-8) ได้สรุปประโยชน์ของการอ่านไว้ดังนี้

1. เป็นการพัฒนาสติปัญญา ให้เกิดความรู้ ความฉลาด เกิดภูมิคุ้มกันที่ดีในชีวิตจิตใจ
2. ทำให้มีความรู้ในวิชาด้านต่างๆ อาจเป็นความรู้ทั่วไปหรือความรู้เฉพาะด้านก็ได้ เช่น การอ่านตำราแขนงต่างๆ หนังสือคู่มือ หนังสืออ่านประกอบในแขนงวิชาต่างๆ
3. ทำให้รอบรู้ทันโลก ทันเหตุการณ์ การอ่านหนังสือพิมพ์ การอ่านจากสื่อสารสนเทศต่างๆ การอ่านสื่อเหล่านี้นอกจากจะทำให้รู้ทันข่าวสารบ้านเมืองและสภาพการณ์ต่างๆในสังคม ทั้ง

ภายในและภายนอกประเทศแล้ว ยังจะได้ทราบข่าวกีฬา ข่าวบันเทิง บทความ วิจัย คอลัมน์ โฆษณาสินค้าต่างๆอีกด้วย ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปรับความเป็นอยู่ให้เหมาะสม สอดคล้องกับสภาพสังคมของตนในขณะนั้นๆ

4. ทำให้ค้นหาคำตอบที่ต้องการได้ การอ่านหนังสือจะช่วยตอบคำถามที่เราข้องใจ สงสัย ต้องการรู้ได้ เช่น อ่านพจนานุกรมเพื่อหาความหมายของคำ อ่านหนังสือกฎหมายเมื่อต้องการรู้ข้อปฏิบัติ อ่านหนังสือคู่มือและวิธีเรียนเพื่อต้องการประสบความสำเร็จในการเรียน เป็นต้น

5. ทำให้เกิดความเพลิดเพลิน การอ่านหนังสือที่มีเนื้อหาดี น่าอ่าน น่าสนใจ ย่อมทำให้ผู้อ่านมีความสุข ความเพลิดเพลิน เกิดอารมณ์คล้อยตามอารมณ์ของเรื่องนั้นๆ ผ่อนคลายความตึงเครียด ได้ข้อคิด และยังเป็นการยกระดับจิตใจผู้อ่านให้สูงขึ้นได้อีกด้วย เช่น อ่านนิทาน นวนิยาย การ์ตูน และเรื่องสั้น เป็นต้น

6. ทำให้เกิดทักษะและพัฒนาการในการอ่าน ผู้ที่อ่านหนังสือสม่ำเสมอย่อมเกิดความชำนาญในการอ่าน สามารถอ่านได้เร็ว เข้าใจเรื่องราวที่อ่านได้ง่าย จับใจความได้ถูกต้อง เข้าใจประเด็นสำคัญของเรื่อง และสามารถประเมินคุณค่าของเรื่องที่อ่านได้อย่างสมเหตุสมผล เช่น การอ่านบทความ บทความ วิจัย สารคดี และเอกสารทางวิชาการต่างๆ

7. ทำให้ชีวิตมีพัฒนาการเป็นชีวิตที่สมบูรณ์ ก้าวหน้า ประสบความสำเร็จ ประพฤติดี ประพฤติชอบ ผู้อ่านย่อมมีความรู้เรื่องราวต่างๆมาก เกิดความรู้ ความคิดที่หลากหลายกว้างไกล สามารถนำมาเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติตนให้ชีวิตมีคุณค่าและมีระเบียบแบบแผนที่ดียิ่งขึ้น เช่น การอ่านหนังสือธรรมะ กฎแห่งกรรม มงคลชีวิต ผู้แล้วรวย ชีวิตประวัติ ผลงานของบุคคลดีเด่น เป็นต้น

8. ทำให้มีมนุษยสัมพันธ์ดีและเสริมสร้างบุคลิกภาพ ผู้อ่านมากย่อมรู้มากมีข้อมูลต่างๆ สัมผัสไว้มาก เมื่อสนทนากับผู้อื่นย่อมมีความมั่นใจ ไม่ขัดเขินเพราะมีภูมิความรู้ สามารถถ่ายทอดความรู้ให้คำแนะนำแก่ผู้อื่น เช่น การอ่านหนังสือสุขภาพชีวิต นิยายสาร วารสาร สารสุขภาพ หมอชาวบ้าน หนังสือการสร้างมนุษยสัมพันธ์และเพื่อนที่ดีที่ต้องการ เป็นต้น

จากประโยชน์ของการอ่านข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การอ่านทำให้เกิดความรู้ ความคิด ความเพลิดเพลิน และเป็นการฝึกฝนการอ่านอย่างถูกต้องตามอักขรวิธีเพื่อประโยชน์ต่ออาชีพที่ทำให้เกิดความเข้าใจในภาษาอย่างถูกต้อง การอ่านหนังสือมากและรวดเร็วอ่านแล้วจับใจความได้ สามารถตอบปัญหาตอบคำถามจากการอ่านได้ สามารถวิเคราะห์ แยกแยะข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็น ได้อย่างมีเหตุผล

2.4 การอ่านจับใจความ

2.4.1 ความหมายของการอ่านจับใจความ

การอ่านจับใจความเป็นทักษะที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ทั้งในด้านการศึกษาและการประกอบอาชีพ การอ่านจับใจความจึงเป็นทักษะพื้นฐานที่มีความจำเป็นต่อการอ่าน เพราะการอ่านทุกประเภทต้องอาศัยการอ่านจับใจความเป็นหัวใจในการอ่านหนังสือทุกชนิด ผู้อ่านจะต้องเข้าใจเรื่องราวที่อ่าน และจับประเด็นของเรื่องได้

แววมยุรา เหมือนนิล (2541, น.12) ได้ให้ความหมายของการอ่านจับใจความว่า การอ่านจับใจความคือ การอ่านที่มุ่งค้นหาสาระของเรื่องหรือของหนังสือว่าแต่ละเล่มคืออะไร

อรุณฉวี สายเสมา (2541, น.18) ได้ให้ความหมายของการอ่านจับใจความคือ การทำความเข้าใจเนื้อเรื่องหรือข้อความที่อ่าน สามารถจับใจความ สาระสำคัญ แปลความให้เข้าใจตรงกับผู้เขียนที่ต้องการสื่อสารกับผู้อ่าน

วันเพ็ญ คุณพิริยะทวี (2548, น.46) กล่าวว่า การอ่านจับใจความ หมายถึง กระบวนการอ่านเพื่อทำความเข้าใจความหมายของข้อความ หรือเนื้อเรื่อง สามารถตั้งคำถาม ตอบคำถาม และลำดับเหตุการณ์ได้ถูกต้อง

เสนีย์ วัลลาภรณ์ และคณะ (2552, น.139) กล่าวว่า ใจความสำคัญคือข้อความสำคัญของเรื่อง การอ่านจับใจความเป็นการทำความเข้าใจและแปลความหมายของเนื้อเรื่อง ทั้งจุดมุ่งหมายและสาระสำคัญ พร้อมทั้งแปลความหมายของเรื่องที่อ่านได้อย่างรวดเร็วและถูกต้อง

จากความหมายของการอ่านจับใจความที่กล่าวไว้ข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การอ่านจับใจความ หมายถึง กระบวนการถ่ายทอดความหมายจากสารหรือตัวอักษรออกมาเป็นความคิด การเข้าใจความหมายและแปลความเนื้อเรื่องที่อ่าน จับประเด็นสำคัญของเรื่องได้ รู้จุดมุ่งหมาย สาระสำคัญของคำ กลุ่มคำ ประโยค และข้อความที่เกี่ยวข้องกันอย่างไร สามารถถามตอบจากเนื้อเรื่อง หาประโยคใจความสำคัญ ลำดับเหตุการณ์และสรุปเนื้อเรื่องได้อย่างถูกต้อง

2.4.2 ประเภทของการอ่านจับใจความ

เถกิง พันธุ์เถกิงอมร และวารุณี อุดมชาดา (จิราภรณ์ บุญณรงค์, 2554, น.25-26 อ้างถึงในเถกิง พันธุ์เถกิงอมร, 2528, น.13 และวารุณี อุดมชาดา, 2537, น.23) ได้กล่าวถึงประเภทของการอ่านจับใจความว่ามีอยู่ 2 ประเภท คือ การอ่านเพื่อจับใจความส่วนรวม และการอ่านเพื่อจับใจความซึ่งมีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

การอ่านเพื่อจับใจความส่วนรวมเป็นหัวใจในการอ่านหนังสือทุกชนิด เพราะถ้าผู้อ่านไม่สามารถอ่านจับใจความส่วนรวมได้ ก็จะไม่สามารถมองเห็นรายละเอียดข้อปลีกย่อยของเนื้อความในหนังสือหรือเรื่องที่อ่านได้ การอ่านเพื่อจับใจความส่วนรวมนี้เป็นการทำความเข้าใจในเนื้อหา

ของเรื่องทีอ่าน เพื่อให้มองเห็นความสัมพันธ์ของรายละเอียดต่างๆและเข้าใจจุดมุ่งหมายสำคัญของเนื้อเรื่องหรือข้อความทีอ่าน การอ่านเพื่อจับใจความส่วนรวมทำได้ด้วยการพลิกดูหรือกวาดสายตาผ่านหัวข้อต่างๆเพื่อให้ทราบว่ามีโครงเรื่องโดยย่ออย่างไร แต่ละหัวข้อมีความสัมพันธ์กันอย่างไร และมีการดำเนินไปสู่จุดหมายปลายทางด้วยวิธีการเชื่อมโยงเนื้อหาและแนวความคิดตลอดจนข้อมูลต่างๆอย่างไรบ้าง ซึ่งขั้นนี้อาจมีการจดบันทึกย่อเพื่อป้องกันการลืมได้อีกทางหนึ่ง การอ่านเพื่อจับใจความส่วนรวมนี้ จะเป็นประโยชน์แก่ผู้อ่านหลายๆด้านคือ

1. สามารถตัดสินใจได้ว่าหนังสือนั้นมีคุณค่าหรือสาระพอที่จะอ่านอย่างละเอียดหรือไม่
2. สามารถรู้ได้ว่าผู้อ่านมีพื้นความรู้และประสบการณ์ที่จะอ่าน โดยตลอดเล่มหรือไม่
3. เป็นแนวทางให้ผู้อ่านสามารถไปค้นคว้าหาหนังสือที่ปรากฏอยู่ในบรรณานุกรม มาประกอบการอ่านหนังสือนั้นได้
4. เป็นการประหยัดเวลาแก่ผู้อ่านที่มีเวลาจำกัด เช่น ในห้องสมุด หรือร้านขายหนังสือที่ต้องใช้เวลาอันจำกัด
5. ช่วยในการเตรียมตัวสอบ เพราะในการจัดลำดับโครงร่างส่วนรวมของหนังสือด้วยวิธีนี้ทำให้จดจำเนื้อหาส่วนรวมได้แม่นยำ

ส่วนการอ่านเพื่อจับใจความ เป็นการอ่านเพื่อทำความเข้าใจใจความสำคัญของเนื้อเรื่องหรือข้อความ ผู้อ่านทีมีความชำนาญอาจไม่จำเป็นต้องอ่านทุกตัวอักษร ในขณะที่ผู้อ่านทีมีประสบการณ์น้อยต้องอ่านอย่างพิถีพิถัน จึงจะสามารถจับใจความสำคัญของเนื้อเรื่องหรือข้อความนั้นๆได้ ใจความสำคัญนั้นมิได้มีความหมายจำกัดเพียงแค่อุ่เนื้อเรื่องทีสำคัญเท่านั้น นักอ่านทีคืออาจจะเก็บสาระสำคัญ (Theme) ของหนังสือ อาจกล่าวว่หาแก่นของย่อหน้า หาข้อความทีสำคัญที่สุด วิธีในการอ่านจับใจความสำคัญนั้น ผู้อ่านจะต้องพิจารณาสัดส่วนต่างๆทีเป็นรายละเอียดข้อปลีกย่อยแต่ละย่อหน้า คือ

1. ตัวอย่างทีประกอบในย่อหน้า
2. ส่วนขยายความหรือรายละเอียดต่างๆ
3. สำนวนโวหาร อุปมาอุปไมย ข้อความเปรียบเทียบทั้งหลาย
4. ตัวเลข สถิติ วันเดือนปี
5. คำถามหรือคำพูดของผู้เขียนซึ่งเป็นช่วยขยายใจความสำคัญ

จากข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่า การอ่านจับใจความมี 2 ประเภท ได้แก่ การอ่านจับใจความส่วนรวม และการอ่านจับใจความสำคัญ การอ่านจับใจความส่วนรวมเป็นการอ่านจับใจความเพื่อทำ

ความเข้าใจเนื้อหาเพื่อให้มองเห็นความสัมพันธ์ของรายละเอียดว่าสัมพันธ์กันอย่างไร ส่วนการอ่านจับใจความสำคัญเป็นการอ่านเพื่อทำความเข้าใจ ใจความสำคัญของเนื้อเรื่องหรือข้อความ

2.4.3 หลักการอ่านจับใจความ

หลักในการอ่านจับใจความมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการอ่านหนังสือทุกประเภทและยังเป็นพื้นฐานในการอ่านเพื่อแสดงความคิดเห็นเพื่อวิเคราะห์ วิวิจารณ์ ติความ หรือขยายความสิ่งที่อ่านได้อย่างถูกต้องตรงตามวัตถุประสงค์ของผู้เขียน

แวมยุรา เหมือนนิล (2541, น.17) กล่าวว่า พฤติกรรมการอ่านที่แสดงให้เห็นว่านักเรียนอ่านจับใจความได้หรือไม่ ควรมีทักษะดังนี้

1. การจัดลำดับเหตุการณ์ในเรื่องที่อ่าน และสามารถเล่าได้โดยใช้คำพูดของตนเอง
2. การบอกเล่าความทรงจำจากการอ่านในสิ่งที่เฉพาะเจาะจงได้ เช่น ข้อเท็จจริง
3. รายละเอียด ชื่อ สถานที่ เหตุการณ์ วันที่ ฯลฯ
4. การปฏิบัติตามคำสั่งหรือข้อเสนอแนะหลังการอ่านได้
5. การรู้จักแยกข้อเท็จจริง ความคิดเห็นหรือจินตนาการได้
6. การรวบรวมข้อมูลใหม่กับข้อมูลเก่าที่มีอยู่แล้ว
7. การเลือกความหมายที่ถูกต้องและนำไปใช้ได้
8. การให้ตัวอย่างประกอบได้
9. การจำแนกใจความสำคัญ และส่วนใจความสำคัญได้
10. การกล่าวสรุปได้

ทัศนีย์ สุขเมธี (2542, น.88) กล่าวถึง การสอนอ่านจับใจความว่าเป็นการอ่านในใจโดยมุ่งเน้นแต่เนื้อเรื่อง ไม่ต้องพะวงกับการออกเสียง โดยครูแนะนำให้ตั้งคำถามกับตัวเองจากเรื่องที่อ่านว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร ที่ไหน อย่างไร และในการสอนของครูควรแนะแนวทางในการอ่านหรือเลือกจุดมุ่งหมายในการอ่านเสียก่อน เพื่อที่จะช่วยให้การอ่านจับใจความได้ผลดี เช่น

1. อธิบายคำบางคำที่มีความหมายพิเศษหรือคำที่ควรทราบก่อน เพื่อไม่ให้มีปัญหาในการเข้าใจความหมายในขณะที่อ่านจับใจความ
2. ให้นักเรียนมีจุดมุ่งหมายในการอ่านหรืออาจมีการตั้งคำถามเพื่อให้ค้นหาคำตอบ จะช่วยให้นักเรียนอ่านจับใจความได้ดีขึ้น
3. มีการสนทนาเกี่ยวกับเค้าโครงเรื่องที่จะให้อ่านก่อน หรือสนทนาเกี่ยวกับภาพหรือประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่จะให้อ่าน
4. กำหนดเนื้อหาและเวลาที่ใช้อ่านอย่างเหมาะสมกับระดับ วัย และความสามารถ

จากข้อมูลเกี่ยวกับหลักการอ่านจับใจความข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การอ่านจับใจความคือการอ่านในใจโดยมุ่งเน้นเอาสาระของเรื่องโดยไม่มีการอ่านออกเสียง ตลอดจนฝึกให้นักเรียนอ่านเพื่อทำความเข้าใจในเรื่องราวที่กำหนดให้ การบอกรายละเอียด การจัดลำดับเหตุการณ์ การบอกถึงเหตุและผล โดยครูจะเป็นผู้ตั้งคำถามให้นักเรียนตอบตามเรื่องราวที่อ่าน

2.4.4 ประโยชน์ของการอ่านจับใจความ

การอ่านจับใจความเป็น การอ่านที่มุ่งค้นหาสาระของเรื่องหรือของหนังสือแต่ละเล่มที่เป็นส่วนใจความ สำคัญ และส่วนขยายใจความสำคัญของเรื่อง ซึ่งใจความสำคัญ หมายถึง ข้อความที่มีสาระคลุมข้อความอื่น ๆ ในย่อหน้าหรือเรื่องนั้นทั้งหมด ทำให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจเรื่องได้ง่าย โดย ซึ่งในการอ่านทุกครั้ง ไม่ว่าจะเป็นสารคดี บันเทิงคดี หนังสือพิมพ์ นิตยสาร ตำรา บทความต่าง ๆ หรือแม้กระทั่งงานเขียนประเภทจดหมาย สิ่งสำคัญที่ผู้อ่านต้องการ คือ สามารถอ่านจับใจความของเรื่องที่อ่านได้ถูกต้องและเข้าใจในเนื้อหาของเรื่องที่อ่านได้ตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ และถ้าผู้อ่านอ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ ประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับผู้อ่านจึงมีมากมาย ดังนี้

สำเนียง มณีกาญจน์ (2548, น.23) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการอ่านจับใจความสรุปได้ว่าการอ่านจับใจความเป็นการอ่านที่ทำให้เป็นคนที่น่าสนใจเพราะอ่านมากทำให้มีความคิดลึกซึ้งกว้างขวาง ดังนั้นการอ่านจับใจความเป็นทักษะที่มีประโยชน์อย่างยิ่งในการเรียนและในชีวิตประจำวัน

เสนีย์ วิลาวรรณ (2552, น.128) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการอ่านจับใจความไว้ว่า

1. สามารถตัดสินใจได้ว่าหนังสือนั้นมีคุณค่าหรือสาระที่จะอ่านอย่างละเอียดหรือไม่
2. สามารถรู้ได้ว่าผู้อ่านมีความรู้หรือประสบการณ์ที่จะอ่านโดยตลอดเล่มหรือไม่
3. เป็นแนวทางให้ผู้อ่านสามารถไปค้นคว้าหนังสือที่ปรากฏในบรรณานุกรม อ่านประกอบหนังสือเล่มนั้นได้
4. เป็นการประหยัดเวลาแก่ผู้อ่านที่มีเวลาจำกัด เช่น ในห้องสมุด หรือร้านขายหนังสือ เพื่อช่วยในการตัดสินใจว่า ควรยืมหรือซื้อหนังสือเล่มนั้นหรือไม่
5. ช่วยในการเตรียมตัวสอบ เพราะทำให้จดจำเนื้อหาได้แม่นยำ

จากทัศนะดังกล่าว ผู้วิจัยสรุปเกี่ยวกับประโยชน์ของการอ่านจับใจความได้ว่าการอ่านจับใจความทำให้ผู้อ่านเป็นบุคคลที่น่าสนใจเพราะผู้อ่านมากจึงทำให้เกิดความรู้ ความคิดที่ลึกซึ้งและเป็นการฝึกฝนการอ่านอย่างถูกต้องตามอักขรวิธีเพื่อประโยชน์ต่ออาชีพที่ทำได้เกิดความเข้าใจในภาษาอย่างถูกต้อง การอ่านหนังสือมากและรวดเร็วอ่านแล้วจับใจความได้ สามารถตอบปัญหาตอบคำถามจากการอ่านได้ สามารถวิเคราะห์ แยกแยะข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นได้อย่างมีเหตุผล

2.5 การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการเรียนแบบนำตนเอง (Self-Directed Learning)

2.5.1 ความหมายของการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการเรียนแบบนำตนเอง

การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการเรียนแบบนำตนเอง (Self-Directed Learning) เป็นแนวคิดที่พัฒนาขึ้นในหลายประเทศและหลายวัฒนธรรมปัจจุบันได้รับความสนใจอย่างมากจากนักการศึกษาและสถาบันการศึกษาต่างๆ และกำลังมีการพัฒนานวัตกรรมใหม่ๆ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้แบบนำตนเองตั้งแต่ ค.ศ. 1980 เป็นต้นมา

ทองจันทร์ หงส์ถาวรภัก (2531, อ้างถึงในทิสนา แจมมณี, 2553) อธิบายว่า การจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการเรียนแบบนำตนเอง (Self-Directed Learning) หมายถึง การให้โอกาสนักเรียนวางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งครอบคลุมการวินิจฉัยความต้องการในการเรียนรู้ของตน การตั้งเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ การเลือกวิธีการเรียนรู้ การแสวงหาแหล่งความรู้ การรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล รวมทั้งการประเมินตนเอง โดยครูอยู่ในฐานะกัลยาณมิตร ทำหน้าที่กระตุ้นและให้คำปรึกษานักเรียนในการวินิจฉัยความต้องการ กำหนดวัตถุประสงค์ ออกแบบแผนการเรียนรู้ และจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ แหล่งข้อมูล รวมทั้งร่วมเรียนรู้ไปกับนักเรียนและติดตามประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วย

โนลส์ (Knowles 1975, p.36 อ้างถึงในอนิรุทธ์ สติมัน, 2550) ให้ความหมายของการเรียนแบบนำตนเองตนเองว่า การเรียนรู้แบบนำตนเองเป็นกระบวนการที่บุคคลคิดริเริ่มเอง ในการวินิจฉัยความต้องการในการเรียนรู้ กำหนดจุดมุ่งหมาย เลือกวิธีการเรียนจนถึงการประเมินความก้าวหน้าในการเรียนรู้ ทั้งนี้โดยได้รับหรือไม่ได้รับการช่วยเหลือจากผู้อื่นก็ตาม

โนลส์ (Knowles 1975 อ้างถึงในศิรินันท์ สามัญ, 2547) ให้ข้อคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้โดยการเรียนรู้แบบนำตนเอง สรุปได้ดังนี้

1. ผู้ที่เริ่มเรียนรู้ด้วยตนเอง จะเรียนรู้ได้มากกว่าและดีกว่าผู้ที่รอรับจากผู้อื่น ผู้เรียนที่เรียนรู้โดยชี้นำตนเองจะเรียนอย่างตั้งใจ อย่างมีจุดมุ่งหมายและอย่างมีแรงจูงใจสูง นอกจากนั้นยังใช้ประโยชน์จากการเรียนรู้ได้ดีกว่าและยาวนานกว่าผู้ที่รอรับ ความรู้
2. การเรียนรู้โดยชี้นำตนเอง สอดคล้องกับการจิตวิทยาพัฒนาการ กล่าวคือ เด็กตามธรรมชาติต้องฟังฟังผู้อื่นและต้องการผู้ปกครองปกป้องเลี้ยงดูและ ตัดสินใจแทน เมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ก็พัฒนาขึ้นให้มีความอิสระ ฟังฟังจากภายนอกลดลง และเป็นตัวเองจนมีคุณลักษณะการเรียนรู้แบบนำตนเอง
3. นวัตกรรมใหม่ รูปแบบของกิจกรรมการศึกษาใหม่ เช่น ห้องเรียนแบบเปิดศูนย์การเรียนรู้ independent study เป็นต้น เป็นรูปแบบของกิจกรรมการศึกษาที่เพิ่มบทบาทของผู้เรียน ให้

ผู้เรียนรับผิดชอบกระบวนการเรียนรู้ของตนเองเพิ่มมากขึ้น ในลักษณะเรียนรู้โดยชี้นำตนเองเพิ่มมากขึ้น

4. การเรียนรู้โดยชี้นำตนเองเป็นลักษณะการเรียนรู้เพื่อความอยู่รอดของ มนุษย์ตามสภาพความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลาและทวีความรวดเร็วมากขึ้น ตามความก้าวหน้าของเทคโนโลยี การเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองเป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิตของมนุษย์โลก

วัตสันและทาร์ป (Watson and Tharp, 1977, p.11 อ้างถึงในศิริพันธ์ สามัญ, 2547) กล่าวว่า “การเรียนรู้แบบนำตนเองคือ ความสามารถในการแสดงออกถึงค่านิยมของบุคคล รวมถึงการเลือกเป้าหมาย การออกแบบยุทธศาสตร์ การประเมินผลลัพธ์ การปรับกลยุทธ์ และการคงไว้ซึ่งพฤติกรรมที่มีคุณค่า”

สเคเจอร์ (Skager, 1977, p.133 อ้างถึงในศิริพันธ์ สามัญ, 2547) กล่าวว่า “การเรียนรู้แบบนำตนเองเป็นประสบการณ์เรียนรู้ส่วนบุคคล ผู้เรียนมีเป้าหมายในการพัฒนาทักษะความสามารถในการวางแผน การบริหารจัดการ และการประเมินผลกิจกรรมการเรียนรู้ของตนเอง ในฐานะสมาชิกกลุ่มที่มีการเรียนแบบร่วมมือ”

ดิกสัน (Dixon, 1992, p.1789 อ้างถึงในคณาพร คมสัน, 2540) กล่าวว่า “การเรียนรู้แบบนำตนเองเป็นกระบวนการที่ผู้เรียนแต่ละคนอาจได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลอื่นหรือไม่ก็ได้ในการวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้ของตนเอง ตั้งเป้าหมายในการเรียน ระบอบุคคลที่เกี่ยวข้อง แหล่งความรู้ สื่ออุปกรณ์ในการเรียนรู้รวมทั้งการประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง”

Brockett&Hiemstra (1991 อ้างถึงในเกียรติศักดิ์ วชิศิริ, 2553) สรุปประเด็นที่อาจยังมีผู้เข้าใจผิดพลาด เกี่ยวกับแนวคิดการเรียนรู้โดยชี้นำตนเอง ดังนี้

1. การชี้นำตนเองเป็นคุณลักษณะที่มีอยู่ในทุกคน เพียงแต่จะมีมากหรือน้อยเท่านั้น ขึ้นอยู่กับสถานการณ์การเรียนรู้

2. บทบาทของผู้เรียน คือมีความรับผิดชอบในการเรียนรู้เป็นหลักใหญ่และเป็นผู้ที่ตัดสินใจวางแผน และเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ การดำเนินการตามแผนการประเมินความก้าวหน้าของการเรียนรู้ ทั้งหมดนี้อาจเกิดขึ้นตามลำพัง หรือเกิดในกลุ่มผู้เรียนกลุ่มเล็กหรือกลุ่มใหญ่ที่ผู้เรียนจะร่วมรับผิดชอบ ในการเรียนรู้ของเขา

3. คำว่าการชี้นำตนเองในการเรียนรู้ หรือการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเอง จะเน้นความรับผิดชอบของผู้เรียน และเชื่อในศักยภาพที่ไม่สิ้นสุดของมนุษย์ (never-ending potential of human)

4. การชี้นำตนเองในการเรียนรู้ ก่อให้เกิดผลด้านบวกของการเรียนรู้ ตัวอย่างเช่น ผู้เรียนจดจำได้มากขึ้น เกิดความสนใจในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและสนใจในเนื้อหามากขึ้น มีทัศนคติที่เป็นบวกต่อผู้สอนมากขึ้น มั่นใจในความสามารถเรียนรู้ได้ของตนเองมากขึ้น

5. กิจกรรมการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองมีหลากหลายรูปแบบ เช่น การอ่าน การเขียน การเสาะหาความรู้โดยการสัมภาษณ์ การศึกษาเป็นกลุ่ม ทักษะศึกษา การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้เชี่ยวชาญหรือผู้สอน การหาความรู้โดยใช้คอมพิวเตอร์ หรือแม้กระทั่งการเรียนรู้จากสื่อ เช่น ชุดการเรียน โปรแกรมการเรียน โปรแกรมการเรียนของคอมพิวเตอร์ รวมทั้งสื่อช่วยการเรียนรู้ในรูปแบบอื่น ๆ

6. ในการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองที่ประสบผลสำเร็จ ผู้อำนวยความสะดวกจะต้องมีบทบาทในการร่วมปรึกษา แลกเปลี่ยนความคิด เป็นแหล่งความรู้ตามที่ต้องการ มีความสัมพันธ์อันดีกับผู้เรียน มีส่วนร่วมในการถ่ายโอนบทบาทการเรียนการสอนและสนับสนุนให้ผู้เรียนคิดอย่าง แดกจ্ঞาน (critical thinking)

7. การชี้นำตนเองเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ เป็นวิธีที่ผู้เรียนมีอิสระในการแก้ปัญหา ซึ่งไม่จำกัดว่าจะเกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตยเท่านั้น

8. การเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองสามารถเกิดขึ้นได้ในประชาชนทุกหมู่เหล่า ไม่จำกัดเพียงกลุ่มใด เชื้อชาติใดเท่านั้น

9. หากผู้สอนให้ความไว้วางใจแก่ผู้เรียน ผู้เรียนส่วนใหญ่จะเรียนรู้อย่างเต็มที่และทุ่มเทในการเรียนรู้เพื่อคุณภาพ

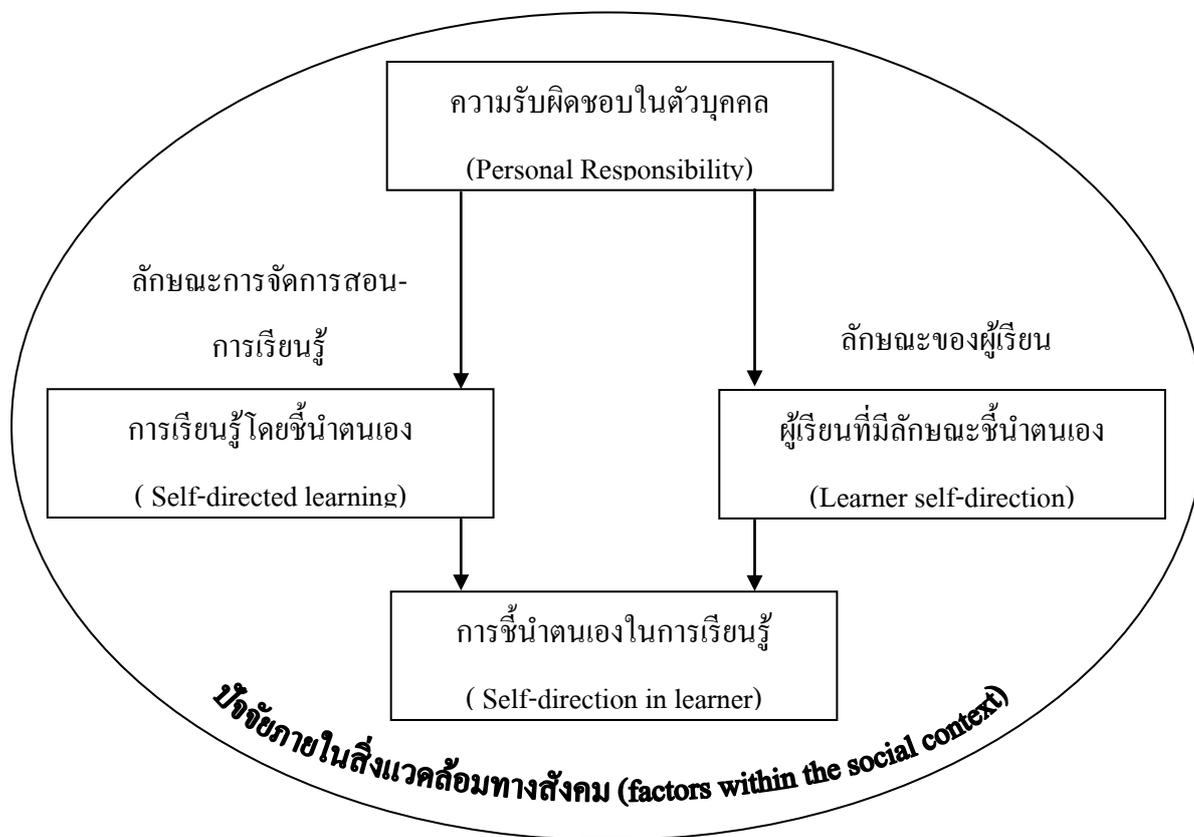
10. การเรียนรู้โดยการชี้นำตนเอง ไม่สามารถแก้ปัญหาในการเรียนรู้ได้ทุกปัญหา ในบางกรณีอาจมีข้อจำกัดบ้าง เช่น ในบางสังคมและวัฒนธรรม

จากความหมายของการเรียนรู้ด้วยวิธีการเรียนแบบนำตนเองตามที่กล่าวมาสรุปได้ว่าการเรียนรู้แบบนำตนเอง หมายถึง การให้โอกาสนักเรียนวางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นการเรียนรู้ที่มีกระบวนการเป็นระบบผู้เรียนมีส่วนร่วม หรือถูกกระตุ้นให้มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการควบคุมการเรียนรู้ของตนเอง ซึ่งครอบคลุมการวินิจฉัยความต้องการในการเรียนรู้ของตน การตั้งเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ การเลือกวิธีเรียนรู้ การแสวงหาแหล่งความรู้ การรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล รวมทั้งการประเมินตนเอง โดยครูอยู่ในฐานะกัลยาณมิตร ทำหน้าที่กระตุ้นและให้คำปรึกษานักเรียนในการวินิจฉัยความต้องการ กำหนดวัตถุประสงค์ ออกแบบแผนการเรียนรู้ และจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ แหล่งข้อมูล รวมทั้งร่วมเรียนรู้ไปกับนักเรียนและติดตามประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วย

2.5.2 องค์ประกอบของการเรียนรู้แบบนำตนเอง

(Ralph G. Brockett and Roger Hiemstra, 1991 อ้างถึงในชัยฤทธิ์ โพธิสุวรรณ, 2544) ได้เสนอองค์ประกอบเพื่อความเข้าใจในกรอบแนวคิดของการเรียนแบบนำตนเองในการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ (Self-Direction in Adult Learning)

PRO Model : The Personal Responsibility Orientation โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 2.1 The PRO Model : The Personal Responsibility Orientation

1. ความรับผิดชอบในตัวบุคคล (personal responsibility) หมายถึง การกระตุ้นเพื่อให้เกิดความตระหนักในความจะเป็นที่จะต้องมีการเรียนรู้ และส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบในตนเองในการที่จะตัดสินใจเรียนรู้ การวางแผนการเรียนรู้ การดำเนินงาน และการประเมินตนเองในการเรียนรู้
2. ผู้เรียนที่มีลักษณะชี้นำตนเอง (learner self-direction) หมายถึง คุณลักษณะเฉพาะตัวหรือบุคลิกภาพของผู้เรียนที่เอื้อและสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเอง ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะที่เกิดจากภายในตัวของผู้เรียนเอง
3. การเรียนรู้โดยการชี้นำตนเอง (self-directed learning) หมายถึง กิจกรรมที่เกิดขึ้นในการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเอง ซึ่งอาจเกิดจากการจัดการของผู้สอน หรือการวางแผนการเรียนรู้ของผู้เรียนเอง แต่ความสำคัญของผู้สอนนั้นจะเป็นเพียงผู้คอยช่วยเหลือ เสนอแนะ แนะนำ หรืออำนวยความสะดวก

ความสะดวกในการเรียนรู้เท่านั้น ส่วนการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งหมดนั้นจะเป็นการดำเนินการโดยผู้เรียนทั้งสิ้น

4. ปัจจัยแวดล้อมทางสังคม (The Social Context) หมายถึง การคำนึงถึงสภาพแวดล้อมทางสังคมของผู้เรียนซึ่งผู้เรียนยังคงสภาพความเป็นอยู่จริงในสังคม เช่น สภาพครอบครัว การทำงาน สิ่งแวดล้อม ฯลฯ

กระบวนการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเอง Knowles (1975 อ้างถึงในอนิรุทธ์ สติมัน, 2550) ได้อธิบายถึงกระบวนการของการชี้นำตนเอง (self-direction) ว่าประกอบด้วย

1. เกิดจากความริเริ่มในตัวของบุคคลโดยจะมีความช่วยเหลือจากคนอื่นหรือไม่ก็ตาม
2. วิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้
3. คิดวิธีการในการเรียนรู้เพื่อไปยังจุดมุ่งหมาย
4. เลือกแหล่งทรัพยากรเพื่อการเรียนรู้
5. เลือกและดำเนินการตามวิธีการและยุทธศาสตร์ในการเรียนรู้
6. ทำการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

2.5.3 รูปแบบการเรียนรู้ด้วยการเรียนแบบนำตนเอง

กริฟฟิน (Griffin, 1983 อ้างถึงในศิรินันท์ สามัญ, 2547) ได้แบ่งรูปแบบการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองออกเป็น 5 รูปแบบดังนี้

1. รูปแบบการเรียนรู้โดยใช้สัญญาการเรียนรู้ (learning contract) เป็นเครื่องในการเรียนด้วยตนเองตามแนวความคิดการเรียนรู้เป็นกลุ่มของโนลส์ (the Knowles group learning stream)

2. รูปแบบการใช้โครงการเรียนรู้ (learning project) เป็นตัวบ่งชี้การมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเองตามแนวคิดโครงการ เรียนแบบผู้ใหญ่ของทัฟ (the Tough adult learning project stream)

3. รูปแบบการใช้บทเรียนสำเร็จรูป (individualized program instruction) ตามแนวคิดของสกินเนอร์ (Skinner) แต่เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการนำของครู (teacher-directed learning)

4. รูปแบบที่ไม่ใช่การจัดการเรียนการสอนทั่วไป (non-traditional institutional) ได้แก่ กลุ่มผู้เรียนที่เรียนโดยสมัครใจ หวังที่จะได้ความรู้ เช่น การศึกษาที่จัดขึ้นสำหรับบุคคลภายนอกให้ได้รับประกาศนียบัตร การศึกษาที่เป็นหน่วยประสบการณ์ชีวิต เป็นต้น

5. รูปแบบการเรียนรู้ประสบการณ์ชีวิต (experiential learning)

เบาวด์ (Boud, 1982 อ้างถึงในศิรินันท์ สามัญ, 2547) ได้สรุปรูปแบบการเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองไว้ว่ามี 5 รูปแบบดังนี้

1. การเรียนรู้แบบใช้สัญญาการเรียนรู้ (learning contracts) การเรียนแบบนี้ผู้เรียนวางแผน โดยเขียนสัญญาเป็นลายลักษณ์อักษร รวมทั้งวิธีการวัดประเมินผลซึ่งจะมีการตรวจสอบความ ถูกต้องของผลงานกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ในสัญญาจากผู้ร่วมงาน

2. การเรียนแบบการทำงานตัวต่อตัว (one-to-one learning) การเรียนแบบนี้ผู้เรียนทำงาน เป็นคู่ช่วยอำนวยความสะดวกซึ่งกันและกันในการทำงาน

3. การเรียนแบบวางแผนการทำงานโดยผู้เรียน (student planned courses) การเรียนแบบนี้ นักเรียนทำงานเป็นกลุ่มในการริเริ่ม โครงการและนำสู่การ ปฏิบัติ

4. การเรียนแบบมีระบบสนับสนุนจากเพื่อน (peer support systems) การเรียนแบบนี้ผู้เรียน ที่เริ่มใหม่ได้รับความช่วยเหลือจากผู้เรียนที่มี ประสบการณ์มากกว่า

5. การเรียนแบบร่วมมือกันประเมิน (collaborative assessment) การเรียนแบบนี้ผู้เรียน ร่วมมือกันกำหนดเกณฑ์ในการประเมิน และตัดสินผู้เรียนด้วยกัน

โกรว์ (Grow, 1991, p. 144-145 อ้างถึงในศิรินันท์ สามัญ, 2547) เสนอรูปแบบการ เรียนรู้โดยการชี้นำตนเองตามขั้นตอน (staged self-directed learning model: SSDL) ไว้โดยมีขั้นตอน 4 ขั้น ได้แก่

1. ครูนำโดยการชักจูง อธิบาย หรือให้ลองฝึกหัด
2. ครูจูงใจให้ผู้เรียนสนใจโดยการบรรยาย การอภิปรายโดยครูเป็นผู้นำ ให้ตั้งเป้าหมาย และกำหนดกลยุทธ์วิธีการเรียน
3. นักเรียนเรียนโดยครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียน การอภิปรายกลุ่ม หรือ การจัดสัมมนา
4. นักเรียนชี้นำตนเองโดยครูเป็นที่ปรึกษา ทำได้โดยการลองฝึกด้วยตนเอง เช่น การ ฝึกงาน การค้นคว้า การทำงานรายบุคคล หรืองานกลุ่ม

2.5.4 ความสำคัญและประโยชน์ของการเรียนรู้แบบนำตนเอง

โนลส์ (Knowles, 1975, p. 14-15 อ้างถึงในศิรินันท์ สามัญ, 2547) กล่าวถึงความสำคัญ และ ประโยชน์ของการเรียนรู้แบบนำตนเองโดยสรุปออกได้ดังนี้

1. บุคคลที่เรียนรู้แบบนำตนเองจะเรียนได้มากกว่า ดีกว่า มีความตั้งใจและแรงจูงใจสูง สามารถนำผลการเรียนรู้ไปใช้ได้ดีกว่า ยาวนานกว่าผู้ที่เรียนโดยเป็นเพียงผู้รับการถ่ายทอดจากครู
2. การเรียนรู้แบบนำตนเองสอดคล้องกับพัฒนาการทางจิตวิทยา และกระบวนการทาง ธรรมชาติ ทำให้บุคคลมีแนวทางบรรลุผลภาวะจากลักษณะหนึ่งไปสู่อีกลักษณะหนึ่งได้ เช่น

ความต้องการพึ่งพาผู้อื่น	สู่	ความเป็นตัวของตัวเอง
ความสามารถต่ำ	สู่	ความสามารถสูงขึ้น

ความรับผิดชอบต่ำ	สู่	ความรับผิดชอบสูงขึ้น
การไม่ยอมรับตนเอง	สู่	การยอมรับตนเอง
การเลียนแบบ	สู่	การคิดริเริ่ม

3. การเรียนรู้แบบนำตนเองทำให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบสูง ซึ่งสอดคล้องกับพัฒนาการและนวัตกรรมทางการศึกษาใหม่ๆ ที่ต้องการให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบตนเอง เช่น ห้องเรียนแบบเปิด ศูนย์บริการวิชาการ ศูนย์การเรียนรู้ การศึกษาอย่างอิสระ มหาวิทยาลัยเปิด เป็นต้น

4. การเรียนรู้แบบนำตนเองทำให้มนุษย์อยู่รอด มนุษย์จึงจำเป็นต้องศึกษาเรียนรู้ความเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ ที่เกิดขึ้น การเรียนรู้แบบนำตนเองจึงเป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิต

แม็คคอมส์ (McComb, 1991 อ้างถึงในศิรินันท์ สามัญ, 2547) ได้สรุปประเด็นหลักเกี่ยวกับการเรียนรู้แบบนำตนเอง ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิต (lifelong learning) ดังนี้

1. การเรียนรู้เป็นกระบวนการซึ่งบุคคลพยายามให้ความหมายจากข้อมูลและประสบการณ์ความรู้เดิมของบุคคล รวมถึงความเชื่อ ความรู้สึกจะมีอิทธิพลต่อกระบวนการเรียนรู้

2. สถานการณ์ทางสังคม จะเอื้อต่อการเรียนรู้ที่มีอิสระและมีการแลกเปลี่ยนความคิดอย่างมีความหมาย

3. ความเชื่อและแนวคิดของแต่ละบุคคลจะเป็นตัวชี้ให้คนรับรู้และตีความหมายชีวิต ความเชื่อ เป้าหมาย ความคาดหวัง ความรู้สึก และแรงจูงใจที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพของการคิดและการจัดกระทำข้อมูล คนเราตรวจสอบและประเมินความคิดของตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดเวลาและจัดโครงสร้างความรู้เดิมที่มี

4. การขาดความปลอดภัย (เช่น รู้สึกกลัว รู้สึกเกรียด รู้สึกไร้ความสามารถ) บุคคลจะรู้สึกเป็นผู้เรียนตามธรรมชาติและสนุกที่จะเรียน

5. ความมั่นใจในตนเองและแรงจูงใจจะมีสูงเมื่อบุคคลอยู่ในสถานการณ์ที่เป็นที่ยอมรับและมีคุณค่า

6. พฤติกรรมมนุษย์โดยพื้นฐานแล้วมักเกิดแรงจูงใจจากความต้องการในการพัฒนาตนเองและการกำหนดตนเอง

เทรฟฟิงเกอร์ (Treffinger, 1995, p. 325 อ้างถึงในศิรินันท์ สามัญ, 2547) กล่าวว่า “ผู้เรียนที่มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ของตนเองจะจัดการตนเองได้ดี สามารถทำงานตามระดับความก้าวหน้าของตนเอง มีโอกาสเลือกเนื้อหา ประสบการณ์และเป้าหมายทางการเรียนตามความต้องการของตนเอง ทำให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจในการเรียนสูงและเรียนได้ดีขึ้น”

จากความสำคัญของการเรียนรู้แบบนำตนเองดังกล่าวจะเห็นว่าการเรียนรู้แบบนำตนเองเป็นคุณลักษณะที่สำคัญต่อระบบการใช้ชีวิต การดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพของมนุษย์ ทั้งยังช่วยให้ผู้เรียนมีความตั้งใจสูง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความมั่นใจในตนเองและแรงจูงใจจะมีสูงเมื่อบุคคลอยู่ในสถานการณ์ที่เป็นที่ยอมรับและมีคุณค่า สามารถปรับพฤติกรรมทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีเหตุผล รู้จักการคิดอย่างเป็นระบบ จัดการกับปัญหาต่างๆ ได้ สามารถนำประโยชน์ที่ได้จากการเรียนรู้ไปปรับใช้ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม โดยวิธีการเรียนยังสนองความแตกต่างของบุคคลสอดคล้องกับธรรมชาติของมนุษย์ พัฒนาการทางจิตวิทยา รวมทั้งพัฒนาการใหม่ๆทางการศึกษาที่เน้นให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบต่อตนเองในการเรียนรู้ซึ่งจำเป็นอย่างมากสำหรับการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (lifelong learning) โดยที่ครูจะต้องช่วยสร้างให้ผู้เรียนมีทักษะในการเรียนตามแนวคิดของตนเอง

2.5.5 คุณลักษณะของผู้เรียนแบบนำตนเอง

การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง คือคุณลักษณะของผู้เรียนที่จะเป็นตัวกำหนดว่าการเรียนรู้ด้วยตนเองจะประสบผลสำเร็จหรือไม่ อย่างไร ซึ่งชัชช อัมสุวรรณ (2547) ได้กล่าวถึงลักษณะของผู้มีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองว่า เป็นกระบวนการภายในตัวของคน มีความเป็นนามธรรมสูง แต่ก็ยังมีร่องรอยของการเรียนรู้ให้ติดตามได้ ว่าคนแต่ละคนมีวิธีการที่จะเรียนรู้ได้อย่างไร กล่าวคร่าวๆ มนุษย์แต่ละคนมีวิธีการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น เรียนรู้โดยการเลียนแบบ เรียนรู้จากการลองผิดลองถูก เรียนรู้จากการคิดแบบต่าง ๆ เรียนรู้ในสิ่งที่คนอื่นได้เรียนรู้ไว้แล้วจึงไปเรียนรู้ตาม หรือแม้แต่เรียนรู้จากการสังเกต การดู การฟัง การอ่าน

โนลส์ (Knowles, 1975 อ้างถึงในศิรินันท์ สามัญ, 2547) ได้กล่าวถึงลักษณะของผู้มีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง คือ ผู้เรียนมีแนวคิดว่าตนเองเป็นบุคคลที่มีความเป็นตัวของตัวเอง ไม่ขึ้นกับผู้อื่น และเป็นผู้ที่สามารถควบคุม และนำตนเองได้ มีความสามารถในการเชื่อมความสัมพันธ์กับผู้สอนเพื่อขอความช่วยเหลือ หรือขอคำปรึกษาในการแสวงหาบุคคล และแหล่งวิทยาการที่เหมาะสมสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ที่แตกต่างกัน และมีความสามารถในการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำผลจากข้อมูลที่ค้นพบไปใช้ได้อย่างเหมาะสม

สเคเจอร์ (Skager, 1978 อ้างถึงในศิรินันท์ สามัญ, 2547) กล่าวถึงคุณลักษณะของผู้เรียนด้วยการนำตนเอง คือ ต้องเป็นผู้ยอมรับตนเอง (Self-acceptance) เช่นการ มีเจตคติในเชิงบวกต่อตนเอง มีการวางแผนการเรียน (Planfulness) มีแรงจูงใจในการเรียนอยู่ในตนเอง (Intrinsic Motivation) สามารถเรียนรู้ได้โดย ปราศจากสิ่งควบคุมหรือบังคับจากภายนอก เช่นรางวัล การถูกตำหนิ ถูกลงโทษ การเรียนเพื่อต้องการวุฒิปริญญาหรือตำแหน่ง และสามารถที่จะประเมินผลตนเอง

(Internalized Evaluation) ได้ว่า จะเรียนได้ดีแค่ไหน โดยอาจขอให้ผู้อื่นประเมินการเรียนรู้ของตนเองก็ได้ โดยการประเมินจะต้องสอดคล้องกับสิ่งต่างๆ ที่ปรากฏเป็นจริงอยู่ในขณะนั้น

จากประเด็นดังกล่าวการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองก็มีองค์ประกอบที่สำคัญโดย โนลส์ (Knowles, 1975 อ้างถึงในศิริพันธ์ สามัญ, 2547) ได้ระบุถึงองค์ประกอบของการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่มีผลต่อการเรียนรู้แบบนำตนเอง โดยกล่าวว่าผู้สอนเป็นผู้ที่มีส่วนสำคัญในการจัดการ เพื่อการเรียนรู้แบบนำตนเองของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยจัดการเรียนการสอนที่สามารถยืดหยุ่นได้ตามความสามารถของผู้เรียน ต้องมีการวางแผนร่วมกับผู้เรียน ใช้กระบวนการกลุ่ม พยายามให้ผู้เรียนได้รู้จักกัน การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้เรียน ความเอาใจใส่ในผู้เรียนจะทำให้บรรยากาศในการเรียนมีการปรึกษาหารือกัน ได้ง่ายขึ้นและช่วยพัฒนาความสามารถของผู้เรียนทำให้ผู้เรียนมีความพึงพอใจ ในการสอนทั้งเป็นรายบุคคลและรายกลุ่ม นอกจากนี้การสนับสนุนการเรียนรู้การจัดการเรียนการสอน โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ (Student-Centered Learning) เพื่อให้ผู้เรียน เกิดพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Self-Directed Learning) จากการเป็นผู้โอนความรู้เพียงฝ่ายเดียวมาสู่การเป็นผู้สนับสนุนการเรียนรู้ (Facilitator) ของผู้เรียนมีการกระตุ้นให้กำลังใจ ให้ความช่วยเหลือเป็นผู้ร่วมคิด และเป็นเพื่อนกับผู้เรียน เป็นผู้อำนวยความสะดวก มากกว่าการเป็นผู้ควบคุมการสอนผู้สอนจะต้องสร้างบรรยากาศของการเรียนการสอน ให้เป็นแบบเปิดเผยแสดงให้เห็นถึงประสบการณ์ การเผชิญปัญหา รวมทั้งวิธีการแก้ไขของตนต่อผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นแนวทางและสามารถแก้ไขปัญหาได้วิธีการสอนที่เลือกใช้ก็จะเกี่ยวข้องกับวิธีที่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลผู้เรียนได้ใช้ความสามารถของตนอย่างเต็มที่ กระตุ้นให้มีการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และความเป็นตัวของตัวเอง ซึ่งผู้สอนก็ต้องปฏิบัติในแนวเดียวกันต่อไป ส่วนในด้านผู้เรียน เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ขาดไม่ได้ในระบบการเรียนการสอน และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ซึ่งเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ ผู้เรียนจะประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ได้เพียงไรนั้น ขึ้นอยู่กับคุณลักษณะของผู้เรียนด้วยเช่นกัน ซึ่งได้กล่าวไว้ในหัวข้อลักษณะผู้เรียนแล้ว และในด้านกระบวนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง สเคเจอร์ (Skager, 1978 อ้างถึงในศิริพันธ์ สามัญ, 2547) ได้กล่าวว่าวิธีการเรียนรู้ ที่จะนำไปสู่การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง คือการเรียนรู้จากประสบการณ์ การเรียนรู้โดยการค้นพบ การศึกษาแบบเปิด การสร้างความเป็นตัวของตัวเองอย่างเป็นระบบ

นอกจากนี้ครูควรมีบทบาทเป็นผู้แนะนำ (Facilitator) ในการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Hisemstra, 1994) โดยการจัดหาข้อมูลในแต่ละหัวข้อของการเรียนในการบรรยาย และมีการใช้สื่อเพื่อแทรกเทคนิคในการเรียนการสอนต่างๆ ตามความเหมาะสม ช่วยจัดการ จัดหาแหล่งให้ความรู้ให้แก่ผู้เรียนแต่ละคนหรือแต่ละกลุ่มเล็กๆ หรือข้อมูลที่เชื่อถือได้ สร้างแหล่งข้อมูล สื่อ

และต้นแบบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อและเนื้อหาที่หลากหลาย จัดการให้มีการติดต่อกับบุคคลต่างๆ ที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะเรื่องและจัดทำแนวทางให้ผู้เรียนได้ มีประสบการณ์ทั้งส่วนตัวหรือเป็นกลุ่มเล็ก นอกเหนือจากกลุ่มปกติ ช่วยผู้เรียนในการพัฒนาทัศนคติผู้เรียนให้เป็นผู้เรียนที่พึ่งตนเอง มีการสนับสนุนให้มีการอภิปราย ให้ตามคำถาม ให้มีกิจกรรมกลุ่มเล็ก เพื่อกระตุ้นความสนใจในการเรียนรู้ และจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้มีการประเมินความต้องการ และมีการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ให้ทำหน้าที่เป็นผู้ประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ทั้งในห้องเรียนและเมื่อจบในแต่ละบทเรียน

2.5.6 บทบาทของครู

บทบาทของครูในการเป็นวิทยากรกระบวนการ (Facilitator) ในการส่งเสริมการเรียนรู้แบบนำตนเอง

ฮีมสตรา (Hisemstra, 1994 อ้างถึงในละเอียด แจ่มจันทร์, 2540) กล่าวว่า “ในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองนั้นครูผู้สอนมีบทบาทในการสนทนากับผู้เรียน ดูแลจัดหาแหล่งความรู้ให้ผู้เรียน รวมไปถึงการประเมินผล และการส่งเสริมให้มีการคิดวิเคราะห์” โดยจัดกระบวนการเรียนได้ดังนี้

1. จัดหาข้อมูลในแต่ละหัวข้อของการเรียนในการบรรยาย และมีการใช้สื่อเพื่อแทรกเทคนิคในการเรียนการสอนต่างๆ ตามความเหมาะสม
2. จัดการ จัดหาแหล่งให้ความรู้ให้แก่ นักเรียนแต่ละคนหรือแต่ละกลุ่มเล็กๆ ตามที่กำหนด
3. ช่วยนักเรียนในการประเมินความต้องการ และประเมินความตามเนื้อหา นักเรียนแต่ละคนจะได้รู้วิธีการเรียนของตัวเอง
4. ประเมินการเรียนรู้ของนักเรียนแต่ละคน
5. จัดหาแหล่งข้อมูลต่างๆ หรือข้อมูลที่เชื่อถือได้ ในการเรียนแต่เรื่องที่ได้กำหนดโดยการประเมินตามที่ต้องการ
6. สร้างแหล่งข้อมูล สื่อและต้นแบบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อและเนื้อหาที่หลากหลาย
7. ทำงานร่วมกับผู้อื่นนอกห้องเรียน ในลักษณะของเป็นผู้กระตุ้นเกิดปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มเรียน
8. ช่วยนักเรียนในการพัฒนาทัศนคติให้เป็นผู้ที่พึ่งตนเอง
9. สนับสนุนให้มีการอภิปราย ให้ตอบคำถาม ให้มีกิจกรรมกลุ่มเล็ก เพื่อกระตุ้นความสนใจในการเรียนรู้
10. พัฒนาให้นักเรียนเกิดทัศนคติที่ดีในด้านการอ่าน

11. จัดกระบวนการเรียนรู้ ให้มีการประเมินความต้องการ และมีการประเมินผลอย่างต่อเนื่องให้ทำหน้าที่เป็นผู้ประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนทั้งในห้องเรียนและเมื่อจบในแต่ละบทเรียน

เดอจอย และ เฮอร์แมน (DeJoy and Hermann, 1993, p. 70 อ้างถึงในคณาพร คมสัน 2540, น.61) กล่าวถึงบทบาทของครูว่า “ครูจะต้องช่วยลดความกังวลของผู้เรียน โดยให้ทำความเข้าใจเกี่ยวกับสื่อการเรียน เน้นให้ผู้เรียนทราบว่า บุคคลมีอัตราการเรียนรู้ต่างกัน ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการ ผู้สอนต้องมีเจตคติที่ดีต่อผู้เรียน ยอมรับนับถือ เข้าใจ เห็นใจ และให้เกียรติผู้เรียน”

แคนดี (Candy, 1991, p. 420 อ้างถึงในคณาพร คมสัน 2540, น. 62) ได้กล่าวถึงการปฏิบัติของครูที่จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียนว่ามี 3 ประการดังนี้

1. การให้สิทธิแก่ผู้เรียน ได้แก่ ให้โอกาสการเลือก และกระทำกิจกรรมด้วยตนเอง
2. การหาแหล่งทรัพยากรส่งเสริม ได้แก่ เวลา งบประมาณ แหล่งความรู้ สื่อการเรียน และการฝึกปฏิบัติที่เพียงพอ
3. การพัฒนาความสามารถ ได้แก่ การสอนผู้เรียนในเรื่องความสามารถทั่วไป และความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

เบาด์ (Boud, 1982, p. 28 อ้างถึงในคณาพร คมสัน, 2540, น. 62) กล่าวถึงบทบาทของครูว่า “ครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียน การเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียนจะเกิดขึ้นไม่ได้ถ้าครูปฏิเสธความสามารถของผู้เรียน ครูมีบทบาทในการถ่ายทอดความรู้ และช่วยให้ผู้เรียนเพิ่มความรับผิดชอบในการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนปฏิบัติงานอย่างอิสระจากที่ครูและหนังสือเรียนกำหนดไว้”

จากแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของครูที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ดังนี้

1. เป็นที่ปรึกษาแก่นักเรียน แนะนำทางเลือกที่หลากหลาย ให้แนวทางในการวางแผน และโครงการเรียน
2. ช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกแก่นักเรียน ให้นักเรียนลดความกังวลใจและตัดสินใจได้ถูกต้อง บอกแนวทางในการทำงานให้สำเร็จ
3. ให้ความรู้กับนักเรียนเกี่ยวกับทักษะที่จะช่วยให้การเรียนมีประสิทธิภาพ จูงใจ กระตุ้น และส่งเสริมให้นักเรียนรับรู้และยอมรับความสามารถของตนเอง รู้จักวิเคราะห์ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นตลอดจนหาทางเลือกที่หลากหลายในการทำงาน มีความรับผิดชอบในการทำงาน
4. ประเมินผลการเรียน กล่าวคือ ผลที่เกิดจากการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักเรียนในเนื้อหาวิชาที่ครูมอบหมาย

2.5.7 บทบาทของนักเรียนในการเรียนรู้แบบนำตนเอง

ดังที่ผู้วิจัยได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับเรียนรู้แบบนำตนเองไว้ข้างต้นนั้น การจัดการเรียนการสอนด้วยการเรียนรู้แบบนำตนเองมุ่งเน้นให้นักเรียนมีความรับผิดชอบ สามารถควบคุมกิจกรรมการเรียนของตนเองให้เป็นไปตามแผนที่กำหนด จึงนักวิจัยหลายท่าน ได้ศึกษาและให้คำจำกัดความเกี่ยวกับบทบาทของนักเรียนไว้ดังนี้

แกริสัน (Garrison, 1993, p. 41 อ้างถึงในคณาพร คมสัน, 2540, น.63) กล่าวว่า “ความรับผิดชอบในการเรียนรู้ และการควบคุมทางจิตวิทยาเป็นสิ่งจำเป็นพื้นฐานสำหรับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง”

เบาด์ (Boud, 1982, p. 24 อ้างถึงในคณาพร คมสัน, 2540, น.63) กล่าวถึงการกระทำที่แสดงถึงความรับผิดชอบในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองว่า ได้แก่ การวางแผนการเรียนของตนเอง โดยอาศัยแหล่งทรัพยากรทางความรู้ต่างๆที่จะช่วยให้แผนการเรียนรู้ไปสู่การปฏิบัติ อาจเป็นการอาศัยประสบการณ์ และความชำนาญของผู้อื่นก็ได้ แต่เป็นความรับผิดชอบของผู้เรียนที่จะให้แน่ใจได้ว่าจะได้มาซึ่งคำตอบของคำถามที่ต้องการ

ทัฟ (Tough, 1971, p. 116-17 อ้างถึงในคณาพร คมสัน, 2540, น.64) กล่าวว่า “ในการวาง โครงการเรียน ผู้เรียนต้องสามารถปฏิบัติงานที่กำหนด สามารถวินิจฉัยความช่วยเหลือที่ตนต้องการ และทำให้ได้มาซึ่งความช่วยเหลือที่ต้องการ สามารถเลือกแหล่งความรู้ วิเคราะห์ และวางแผน โครงการเรียนทั้งหมด รวมทั้งสามารถประเมินความก้าวหน้าของการเรียนได้” และได้เสนอแนวทางในการวางโครงการเรียนว่าต้องมีการพิจารณาตัดสินใจในสิ่งต่อไปนี้

1. ความรู้ และทักษะโดยละเอียด
2. กิจกรรม สื่อการเรียน แหล่งความรู้ และอุปกรณ์ที่จะใช้ในการเรียน
3. สถานที่ที่ใช้ในการเรียน
4. เวลาและเป้าหมายที่แน่นอน
5. ระยะเวลาในการเรียน
6. ขั้นตอนการเรียน
7. ประมาณระดับของโปรแกรมการเรียน
8. การกำจัดอุปสรรคและสิ่งที่จะทำให้การเรียนขาดประสิทธิภาพ
9. การที่จะได้สื่อ อุปกรณ์มาหรือไปถึงแหล่งข้อมูล
10. การเตรียมห้องที่เหมาะสมหรือเงื่อนไขทางกายภาพอื่นๆ
11. งบประมาณที่จะใช้
12. การสร้างแรงจูงใจในการเรียนและการฝ่าอุปสรรคต่างๆ

แตกต่างจาก โนลส์ (Knowles, 1975, p. 18 อ้างถึงในคณาพร คมสัน, 2540, น.64) ที่ได้กล่าวถึง บทบาทของนักเรียนในการวางแผนการเรียนรู้ สรุปได้เป็นขั้นทั้งหมด 6 ขั้นดังนี้

1. ขั้นการวินิจฉัยการเรียนรู้
2. ขั้นการวินิจฉัยความต้องการ
3. ขั้นการกำหนดเป้าหมาย
4. ขั้นการกำหนดบุคลากร และสื่อการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้อง
5. ขั้นการให้ยุทธวิธีที่เหมาะสมในการเรียนรู้
6. ขั้นการประเมินผลการเรียนรู้

ทอมสัน (Thomson, 1992, p. 525 อ้างถึงในคณาพร คมสัน, 2540, น.65) ได้สรุปบทบาทในการเรียนรู้แบบนำตนเองของผู้เรียนภาษาต่างประเทศว่าจะต้องดำเนินการตามขั้นตอน 5 ขั้นประกอบไปด้วย

1. ผู้เรียนสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่พอใจด้วยตนเอง โดยร่วมมือกับเพื่อนๆ ครูผู้สอน และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง
2. ผู้เรียนวินิจฉัยความต้องการของตนเองอย่างแท้จริง
3. ผู้เรียนกำหนดจุดประสงค์ในการเรียนจากความต้องการของตนเอง
4. ผู้เรียนเลือกใช้ประโยชน์จากกิจกรรมและยุทธวิธีที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ที่กำหนด
5. ผู้เรียนประเมินผลสัมฤทธิ์ของตนเอง

จากแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของนักเรียนในการเรียนรู้แบบนำตนเองดังที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ในการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักเรียนจะต้องดำเนินการตามขั้นการเรียนรู้ 5 ขั้น ได้แก่ การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่พอใจ การวินิจฉัยตนเอง การกำหนดจุดประสงค์ในการเรียน การเลือกใช้กิจกรรมและยุทธวิธีที่จะทำให้บรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ตั้งไว้ และการประเมินผลสัมฤทธิ์ของตนเอง ซึ่งนักเรียนจะต้องมีความรับผิดชอบในการควบคุมกิจกรรมการเรียนรู้ของตนเองตามแผนการเรียนที่กำหนดไว้

2.6 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับเจตคติ

2.6.1 ความหมายของเจตคติ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้ความหมายของคำว่า “เจตคติ” ไว้ว่า “ท่าทีหรือความรู้สึกของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง”

กุญชรี้ คำชาย (2540, น.159) ให้ความหมายของเจตคติไว้ว่า ท่าที ความรู้สึก หรือความคิดที่บุคคลมีต่อวัตถุ เหตุการณ์หรือบุคคลอื่นๆที่อยู่รอบตัวเรา และเป็นสิ่งที่ได้มาจากการเรียนรู้ มีทิศทาง

เพราพรรณ เปลี่ยนภู (2542, น.93) ให้ความหมายว่า ระดับสภาพหรือสภาวะของจิตใจ และของสมองในลักษณะที่จะกำหนดแนวทางของการตอบสนองต่อบุคคลหนึ่งต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

เฉลา ประเสริฐสังข์ (2542, น.256) ให้ความหมายว่า เจตคติหมายถึงสภาพจิตใจของบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้าต่างๆในลักษณะที่ยอมรับ (Accept) สิ่งนั้นหรือปฏิเสธ (Reject) สิ่งนั้น แล้วส่งผลให้บุคคลมีแนวโน้มที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้านั้นตามสภาพจิตใจหรือความรู้สึกนั้นๆ

ชาญ กลิ่นซ้อน (2550) กล่าวว่า เจตคติ หมายถึง ความรู้สึกและความคิดเห็นที่บุคคลมีต่อสิ่งของ บุคคล สถานการณ์ สถาบัน และข้อเสนอใดๆในทางที่จะยอมรับหรือปฏิเสธ ซึ่งมีผลให้บุคคลพร้อมที่จะแสดงปฏิกิริยาตอบสนองด้วยพฤติกรรมอย่างเดียวกันตลอด

จากความหมายของเจตคติข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปความหมายของเจตคติ คือ สภาพจิตใจความรู้สึก ความคิดของบุคคลที่คนเรามีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดหรือหลายสิ่ง ในลักษณะที่เป็นอัตวิสัย (Subjective) อันเป็นพื้นฐานเบื้องต้น หรือการแสดงออกที่เรียกว่า พฤติกรรม รวมไปถึงสภาพความคิด ความเข้าใจและความรู้สึกเชิงประเมินที่มีต่อสิ่งต่างๆเช่น วัตถุ สถานการณ์ ความคิด ผู้คน เป็นต้น ซึ่งเจตคติทำให้บุคคลมีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมต่อสิ่งนั้น ในลักษณะเฉพาะตัวตามทิศทางของทัศนคติที่มีอยู่

2.6.2 องค์ประกอบของเจตคติ

พัชรา ทิพยทัศน์ (2554, online) ได้อธิบายถึงองค์ประกอบของเจตคติที่สำคัญ 3 ประการ ดังนี้

1. การรู้ (Cognition) ประกอบด้วยความเชื่อของบุคคลที่มีต่อเป้าหมาย เจตคติ เช่น ทัศนคติ ต่อลัทธิคอมมิวนิสต์ สิ่งสำคัญขององค์ประกอบนี้ก็คือ จะประกอบด้วยความเชื่อที่ได้ประเมินค่าแล้วว่าน่าเชื่อถือหรือไม่น่าเชื่อถือ ดีหรือไม่ดี และยังรวมไปถึง ความเชื่อในใจว่าควรจะมีปฏิกิริยาตอบโต้อย่างไรต่อเป้าหมายทัศนคตินั้นจึงจะเหมาะสมที่สุด ดังนั้น การรู้และแนวโน้มพฤติกรรมจึงมีความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด

2. ความรู้สึก (Feeling) หมายถึง อารมณ์ที่มีต่อเป้าหมาย เจตคติ นั้น เป้าหมายจะถูกมองด้วยอารมณ์ชอบหรือไม่ชอบ ถูกใจหรือไม่ถูกใจ ส่วนประกอบด้านอารมณ์ ความรู้สึกนี้เองที่ทำให้บุคคลเกิดความดีดิ่งยึดมั่น ซึ่งอาจกระตุ้นให้มีปฏิกิริยาตอบโต้ได้ หากมีสิ่งที่ยึดกับความรู้สึกมากระทบ

3. แนวโน้มพฤติกรรม (Action tendency) หมายถึง ความพร้อมที่จะมีพฤติกรรมที่สอดคล้องกับเจตคติ ถ้าบุคคลมีเจตคติที่ดีต่อเป้าหมาย เขาจะมีความพร้อมที่จะมีพฤติกรรมช่วยเหลือหรือสนับสนุนเป้าหมายนั้น ถ้าบุคคลมีเจตคติในทางลบต่อเป้าหมาย เขาก็จะมีความพร้อมที่จะมีพฤติกรรมทำลาย หรือทำร้าย เป้าหมายนั้นเช่นกัน

2.6.3 ลักษณะของเจตคติ

เดอนใจ ทองดี (2549) ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของเจตคติมี 4 ประการ คือ

1. เจตคติ เป็นสภาวะก่อนที่พฤติกรรมได้ตอบ (Predisposition to respond) ต่อเหตุการณ์หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยเฉพาะหรือจะเรียกว่าสภาวะพร้อมที่จะมีพฤติกรรมจริง

2. เจตคติ จะมีความคงตัวอยู่ในช่วงระยะเวลา (Persistence overtime) แต่มิได้หมายความว่า จะไม่มีการเปลี่ยนแปลง

3. เจตคติ เป็นตัวแปรหนึ่ง นำไปสู่ความสอดคล้องระหว่าง พฤติกรรม ความรู้สึกนึกคิด ไม่ว่าจะเป็นการแสดงออกโดยวาจา หรือการแสดงความรู้สึก ตลอดจนการที่จะต้องเผชิญหรือหลีกเลี่ยงต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

4. เจตคติ มีคุณสมบัติของแรงจูงใจ ในอันที่จะทำให้บุคคลประเมินผล หรือเลือกสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งหมายความต่อไปถึงการกำหนดทิศทางของพฤติกรรมจริงด้วย

เจตคตินับว่าเป็นส่วนประกอบที่สำคัญในการทำงานอย่างหนึ่ง นอกจากความพร้อมและการจูงใจ บุคคลที่มีเจตคติที่ดีต่อการทำงานจะช่วยให้ทำงานได้ผลทั้งนี้เพราะเจตคติเป็นต้นกำเนิดของความคิดและการแสดงการกระทำ

กล่าวโดยสรุป เจตคติ เป็นลักษณะทางจิตของบุคคลที่เป็นแรงขับแรงจูงใจของบุคคล แสดงพฤติกรรมที่จะแสดงออกไปในทางต่อต้านหรือสนับสนุน ต่อสิ่งนั้นหรือสถานการณ์นั้น ถ้าทราบเจตคติของบุคคลใดที่สามารถทำนายพฤติกรรมของบุคคลนั้นได้ โดยปกติคนเรามักแสดงพฤติกรรมในทิศทางที่สอดคล้องกับเจตคติที่มีอยู่

2.6.4 การเปลี่ยนแปลงเจตคติ

พัชรา ทิพย์ทัศน์ (2554, online) กล่าวว่า เจตคติเกิดจากการมีประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม หากประสบการณ์ที่เราได้รับเพิ่มเติมแตกต่างจากประสบการณ์เดิม อาจเปลี่ยนแปลงเจตคติได้ การเปลี่ยนแปลงเจตคติมี 2 ทาง ได้แก่

1. การเปลี่ยนแปลงในทางเดียวกัน (Congruent Change) หมายถึง เจตคติเดิมของบุคคลที่เป็นไปในทางบวกจะเพิ่มมากขึ้นในทางบวก แต่ถ้าเจตคติเป็นไปในทางลบก็เพิ่มมากขึ้นในทางลบด้วย

2. การเปลี่ยนแปลงไปคนละทาง หมายถึง (Incongruent Change) การเปลี่ยนแปลงเจตคติเดิมของบุคคลที่เป็นไปในทางบวกจะลดลงและไปเพิ่มทางลบ

เจตคติเปลี่ยนแปลงได้โดยปัจจัยที่จะช่วยให้เจตคติเปลี่ยนแปลงได้มีหลายประการ ได้แก่

1. ความกดดันของกลุ่ม (Group pressure) หากกลุ่มจะสามารถให้รางวัลหรือลงโทษได้ย่อมจะมีแรงกดดันมากในการที่จะกดดัน ทิศทางเจตคติ สิ่งช่วยที่เป็นรางวัลนั้น ได้แก่ความเป็นผู้มีคนรู้จัก มาก การเลื่อนตำแหน่งการงาน สัญลักษณ์ของการยอมรับนับถือ เป็นต้น ส่วนสิ่งช่วยที่เป็นการลงโทษ เช่น การเสียเพื่อนฝูง เสียชื่อเสียง เสียตำแหน่ง ยังมีความผิดปกติไปจากกลุ่มเท่าใดแรงบีบบังคับของหมู่มีมากเท่าใดหรือ ยิ่งหมู่กลุ่มนั้น ยิ่งเราต้องการเป็นสมาชิกของหมู่ใด แรงบีบบังคับของหมู่ย่อมมีมากเท่านั้นหรือยิ่งหมู่กลุ่มมีความต้องการมากเท่าใด กลุ่มก็ยิ่งต้องการให้ปฏิบัติตามมาตรฐานของกลุ่มเท่านั้น กลุ่มที่มีเกียรติศักดิ์หรือศักดิ์ศรีต่ำในหมู่อาจจะกระทำผิดแปลกไปได้บ้างแต่ยังมีตำแหน่งสูงหรือศักดิ์ศรีสูงแล้วกระทำผิดมาตรฐานเพียงนิดเดียว แรงกดดันของหมู่จะเกิดขึ้นทันที

2. ประสบการณ์ที่น่าพึงพอใจหรือไม่น่าพึงพอใจ อาจเปลี่ยนแปลงเจตคติไปได้เมื่อได้รับประสบการณ์ที่น่าพอใจหรือไม่น่าพอใจ เช่น นายแดงเข้าทำงานบริษัทหนึ่งเพราะเขาเชื่อว่าจะมีความก้าวหน้าแต่พบว่าหัวหน้าของเขาเป็นคนขี้ฉ้อฉลเมื่อเขาเกิดเสนอความคิดเห็นดีๆ เพื่อปฏิบัติหัวหน้าอาจจะเห็นว่าการเสนอแนะของเขาเช่นนั้นทำให้ฐานะของเขาสั้นคลอน และนอกจากนั้นยังทราบดีว่าเพื่อนร่วมงานของเขาไปฟ้องแก่หัวหน้างานบ่อยๆ เขาจึงอาจ เปลี่ยนเจตคติไปอีกแบบหนึ่งคือมองไม่เห็นความก้าวหน้าในการทำงานกับบริษัทนี้

3. อิทธิพลของกลุ่มบุคคลที่มีชื่อเสียง บุคคล ที่มีชื่อเสียงในความหมายนี้อาจจะเป็นเพื่อนซึ่งนับถือความคิดหรืออาจจะเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านความพิเศษต่างๆ ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดในเรื่องนี้ก็คือ การโฆษณา ซึ่งมักจะใช้คนมีชื่อเสียงไปยุ่งเกี่ยว เช่น ดาราภาพยนตร์ชื่อดังคนนั้นใช้สบูยี่ห้อนั้นๆ เป็นต้น

2.6.5 ประโยชน์ของเจตคติ

อัจฉนา มุกดาสนิท (2545, น.18-19) กล่าวว่าเจตคติมีประโยชน์และหน้าที่ ดังนี้

1. ช่วยให้เกิดความรู้ คือ คนเราจะแสวงหาระดับความสามารถ ความมั่นคง เพื่อที่จะรับรู้หรือได้มาตามจุดหมาย

2. ช่วยในการปรับตัว เจตคติจะเป็นแรงจูงใจให้บุคคลปรับตัว เพื่อให้ได้รับความสำเร็จและไปสู่จุดหมายที่พึงพอใจ

3. เจตคติทำหน้าที่แสดงค่านิยม ให้คนเห็นหรือรับรู้ (Value Expressive Function)

4. ช่วยในการป้องกันตนเอง คือ สิ่งแวดล้อมหรือข้อเท็จจริงต่างๆอาจทำให้เกิดความไม่สบายใจขึ้น ดังนั้น บุคคลป้องกันโดยสร้างเจตคติต่อสิ่งนั้นในทางลบ เพื่อหลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่พึงปรารถนา

5. ช่วยให้บุคคลมีหลักการและกฎเกณฑ์ในการแสดงพฤติกรรมหรือช่วยพัฒนาค่านิยมให้กับบุคคล การที่บุคคลมีทัศนคติที่ดีต่อบุคคล สถานการณ์ต่างๆในสังคม จะเป็นสิ่งที่จะช่วยให้บุคคล สามารถประเมินและตัดสินใจได้ว่าควรจะเลือกประพฤติอย่างไรจึงจะเหมาะสมและดีงาม

2.7 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจ

2.7.1 ความหมายของแรงจูงใจ

แรงจูงใจ (Motivation) มาจากคำกริยาในภาษาละตินว่า “Mover” ซึ่งมีความหมายตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า “to move” หมายความว่า สิ่งที่น่าดึงดูดหรือมีอำนาจชักนำบุคคลเกิดการกระทำหรือปฏิบัติการในสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้สำเร็จลุล่วง ซึ่งนักวิจัยหลายท่านได้ให้ความหมายของคำว่าแรงจูงใจ ไว้ดังนี้

สมพร สุทัศนีย์ (2542, น.29) ได้กล่าวว่า การจูงใจเป็นการกระตุ้นให้บุคคลมีความกระตือรือร้นหรือมีแรงจูงใจในการแสดงพฤติกรรมต่างๆ ผู้นำมีหน้าที่โดยตรงในการจูงใจผู้ร่วมงานเพื่อให้งานประสบความสำเร็จ ทั้งนี้ เพราะมนุษย์จะทำงานเต็มความสามารถหรือไม่ขึ้นอยู่กับความเต็มใจในการทำงาน การจูงใจเป็นเรื่องของการสนองความต้องการที่ทำให้บุคคลเกิดแรงจูงใจเพื่อที่จะปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย

พนัส หันนาคินทร์ (2542, น.130) ได้ให้ความหมายของแรงจูงใจไว้ว่า กระบวนการที่ผู้บังคับบัญชาใช้มาตรการต่างๆเพื่อให้ผู้ปฏิบัติเต็มใจที่จะทำงานให้บรรลุเป้าหมาย

ดำรงศักดิ์ จงวิบูลย์ (2543, น.10) กล่าวว่า แรงจูงใจ หมายถึง แรงกระตุ้นให้ร่างกายได้เพิ่มพูนความสามารถ พลังที่ซ่อนเร้นอยู่ภายในทำให้เกิดการกระทำหรือทุ่มเทในงานที่ทำเพื่อให้บรรลุความปรารถนาในการแก้ปัญหาหรือเพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมาย อันจะนำมาซึ่งความพึงพอใจ

เกรียงศักดิ์ เขียวยิ่ง (2550, น.336) ได้ให้ความหมายของแรงจูงใจว่า การจูงใจ (Motivation) หมายถึง สภาวะของบุคคลที่ถูกกระตุ้นให้แสดงพฤติกรรมไปยังจุดหมายปลายทาง ความต้องการแรงจูงใจในการทำงานให้เจริญก้าวหน้า การจูงใจมีลักษณะเป็นนามธรรม กล่าวคือเป็นวิธีการที่ชักนำพฤติกรรมผู้อื่นให้ปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ พฤติกรรมของคนจะเกิดขึ้นได้ต้องมีแรงจูงใจ ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า การจูงใจ หมายถึง ความพยายามที่จะชักจูงให้ผู้อื่นแสดงออก

หรือปฏิบัติตามต่อสิ่งจูงใจ สิ่งจูงใจอาจมีทั้งภายในและภายนอกตัวบุคคลนั้นๆ แต่มูลเหตุจูงใจอันสำคัญของบุคคลคือ ความต้องการ (Needs)

จากความหมายของแรงจูงใจที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยสรุปว่า แรงจูงใจ (Motivation) คือ สิ่งซึ่งควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ ทุกสิ่งทุกอย่างที่เป็นตัวกระตุ้น อันเกิดจากความต้องการที่จะพยายามดิ้นรนเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ซึ่งอาจจะเกิดมาตามธรรมชาติหรือจากการเรียนรู้ก็ได้ แรงจูงใจเกิดจากสิ่งเร้าทั้งภายในและภายนอกตัวบุคคลนั้น

2.7.2 ประเภทของแรงจูงใจ

ประสาท อิศรปริศา (2521) ได้แบ่งแรงจูงใจออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. แรงจูงใจอันเนื่องมาจากความต้องการทางสรีระ เป็นแรงจูงใจที่เกิดขึ้นพร้อมกับการมีวุฒิภาวะของคน ได้แก่ การเคลื่อนไหว การออกกำลังกาย เป็นต้น

2. แรงจูงใจอันเนื่องมาจากความต้องการของสังคม เป็นแรงจูงใจที่เกิดจากการเรียนรู้หรือฝึกรวมภายหลัง เช่น ความต้องการความปลอดภัย และความรัก หรือการยอมรับนับถือ

กิติ ตยัคคานนท์ (2533) ได้แบ่งแรงจูงใจออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. แรงจูงใจที่เกิดจากสิ่งเร้าภายในร่างกาย เช่น ความหิวกระหาย ความรักใคร่ เป็นต้น

2. แรงจูงใจที่เกิดจากสิ่งเร้าภายนอกร่างกาย เช่น การได้รับรางวัลค่าตอบแทน ไม่ว่าจะ เป็นเงินเดือน ขสภาพรรดาศักดิ์ การได้รับการยอมรับนับถือจากบุคคลอื่น ๆ เป็นต้น

จากข้อมูลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยพอสรุปได้ว่า ประเภทของแรงจูงใจสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆตามธรรมชาติและลักษณะของการเกิดสิ่งจูงใจ คือ

1. แรงจูงใจที่เกิดจากความต้องการพื้นฐานภายในร่างกาย ซึ่งปกติเป็นแรงจูงใจที่มีติดตัวมนุษย์มาตั้งแต่กำเนิด และเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตเพื่อให้ร่างกายอยู่ในสภาวะที่มีความสมดุล ได้แก่ แรงขับหรือการกระตุ้นจากร่างกาย เช่น ความหิว ความกระหาย ความต้องการทางเพศ เป็นต้น

2. แรงจูงใจที่เกิดจากความต้องการที่ถูกกระตุ้นจากร่างกาย แรงจูงใจลักษณะนี้เกิดจากการเรียนรู้ของบุคคลที่อยู่ในสังคม และได้เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมต่างๆ รวมทั้งการถูกหล่อหลอมด้วยวัฒนธรรม ประเพณี ค่านิยม และความเชื่อของคนในสังคมที่ตนอาศัยอยู่ ซึ่งจะเป็นตัวกระตุ้นความต้องการที่อยากรู้ อยากรูเห็น และแสวงหาความต้องการทางสังคมขึ้น เช่น การต้องการความรัก ความสำเร็จ การยกย่องนับถือจากคนอื่น อำนาจ เกียรติยศ ชื่อเสียง เป็นต้น

2.7.3 กระบวนการจูงใจ

แรงจูงใจมีที่มาจากหลายสาเหตุด้วยกันเช่น อาจจะเนื่องมาจากความต้องการหรือแรงขับหรือสิ่งเร้า หรืออาจเนื่องมาจากการคาดหวังหรือจากการเก็บกดซึ่งมนุษย์ไม่รู้ตัว จะเห็นได้ว่าการจูง

ใจให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่มีกฎเกณฑ์แน่นอนเนื่องจากพฤติกรรม มนุษย์มีความซับซ้อน แรงจูงใจอย่างเดียวกันอาจทำให้เกิดพฤติกรรมที่ต่างกัน แรงจูงใจต่างกันอาจเกิดพฤติกรรมที่เหมือนกัน ดังนั้นกระบวนการของ แรงจูงใจที่สำคัญดังนี้

1. ความต้องการ (Need) เป็นสภาพที่บุคคลขาดสมดุลทำให้เกิดแรงผลักดันให้บุคคลแสดงพฤติกรรมเพื่อ สร้างสมดุลให้ตัวเอง เช่น เมื่อรู้สึกเหนื่อยล้าก็จะนอนหรือนั่งพัก ความต้องการมีอิทธิพลมากต่อพฤติกรรมเป็น สิ่งกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรม เพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายที่ต้องการ นักจิตวิทยาแต่ละท่านอธิบายเรื่องความต้องการในรูปแบบต่างๆกันซึ่งสามารถ แบ่งความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ได้เป็น 2 ประเภททำให้เกิดแรงจูงใจ

1.1 แรงจูงใจทางด้านร่างกาย (Physical Motivation) เป็นความต้องการเกี่ยวกับอาหาร น้ำ การพักผ่อน การได้รับความคุ้มครอง ความปลอดภัย การได้รับความเพลิดเพลิน การลดความเคร่งเครียด แรงจูงใจนี้จะมีสูงมากในวัยเด็กตอนต้นและวัยผู้ใหญ่ตอนปลายเนื่องจากเกิด ความเสื่อมของร่างกาย

1.2 แรงจูงใจทางด้านสังคม (Social motivation) แรงจูงใจด้านนี้สลับซับซ้อนมาก เป็นความต้องการที่มีผลมาจากด้านชีววิทยาของมนุษย์ในความต้องการอยู่ร่วมกันกับครอบครัว เพื่อนฝูงในโรงเรียน เพื่อนร่วมงาน เป็นความต้องการส่วนบุคคลที่ได้รับอิทธิพลมาจากสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม ซึ่งในบางวัฒนธรรมหรือบางสังคมจะมีอิทธิพลที่เข้มแข็งและเหนียวแน่นมากความแตกต่างของแรงจูงใจด้านสังคมและแรงจูงใจด้านร่างกาย คือแรงจูงใจด้านสังคม เกิดจากพฤติกรรมที่เขาแสดงออกด้วยความต้องการของตนเองมากกว่า ผลตอบแทนจากวัตถุและสิ่งของ

2. แรงขับ (Drives) เป็นแรงผลักดันที่เกิดจากความต้องการทางกายและสิ่งเร้าจากภายในตัวบุคคล ความต้องการและแรงขับมักเกิดควบคู่กัน เมื่อเกิดความต้องการแล้วความต้องการนั้นไปผลักดันให้เกิดพฤติกรรมที่เรียกว่าเป็นแรงขับ เช่นในการประชุมหนึ่งผู้เข้าประชุมทั้งหิว ทั้งเหนื่อย แทนที่การประชุมจะราบรื่นก็อาจจะเกิดการขัดแย้งหรือเพราะว่าทุกคนหิวก็รีบ สรุปการประชุมซึ่งอาจจะทำให้ขาดการไตร่ตรองที่ดีก็ได้

3. สิ่งล่อใจ (Incentives) เป็นสิ่งชักนำบุคคลให้กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งไปสู่จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ ถือเป็นแรงจูงใจภายนอก เช่น ต้องการให้พนักงานมาทำงานสม่ำเสมอก็ใช้วิธียกย่องพนักงานที่ไม่ขาดงาน โดยจัด สรรรางวัลในการคัดเลือกพนักงานที่ไม่ขาดงานหรือมอบโล่ให้แก่ฝ่ายที่ทำงานดี ประจำปี สิ่งล่อใจอาจเป็นวัตถุ เป็นสัญลักษณ์ หรือคำพูดที่ทำให้บุคคลพึงพอใจ

4. การตื่นตัว (Arousal) เป็นภาวะที่บุคคลพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรม สมองพร้อมที่จะคิด กล้ามเนื้อพร้อมจะเคลื่อนไหว นักกีฬาที่อุ่นเครื่องเสร็จพร้อมที่จะแข่งขันหรือเล่นกีฬา องค์กร

ที่มีบุคลากรที่มีความตื่นตัวก็ย่อมส่งผลให้ทำงานดี การศึกษาธรรมชาติพฤติกรรมของมนุษย์มีความตื่นตัว 3 ระดับคือ

4.1 การตื่นตัวระดับสูงจะตื่นตัวมากไปจนกลายเป็นตื่นตกใจหรือตื่นตื่นเกินไปขาดสมาธิ

4.2 การตื่นตัวระดับกลางคือระดับตื่นตัวที่ดีที่สุด

4.3 การตื่นตัวระดับต่ำมักจะทำให้ทำงานเฉื่อยชา งานเสร็จช้า

จากการศึกษาพบว่าปัจจัยที่ทำให้บุคคลตื่นตัวมีทั้งสิ่งเร้าภายนอกและภายใน ได้แก่ ลักษณะส่วนตัวของบุคคลแต่ละคนที่มีต่างกันทั้งบุคลิกภาพ นิสัยและระบบสรีระของผู้นั้น

5. การคาดหวัง (Expectancy) เป็นการตั้งความปรารถนาที่จะเกิดขึ้นของบุคคลในสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เช่น พนักงานคาดหวังว่าเขาจะได้โบนัสประมาณ 4-5 เท่าของเงินเดือนในปีนี้ การคาดหวังทำให้พนักงานมีชีวิตชีวาซึ่งบางคนอาจสมหวัง บางคนอาจผิดหวังก็ได้ สิ่งที่เกิดขึ้นกับสิ่งที่คาดหวังมักไม่ตรงกันเสมอไป ถ้าสิ่งที่เกิดขึ้นห่างกับสิ่งที่คาดหวังมากก็อาจจะทำให้พนักงานคับข้องใจใน การทำงาน การคาดหวังก่อให้เกิดแรงผลักดันหรือเป็นแรงจูงใจที่สำคัญต่อพฤติกรรม ถ้าองค์กรกระตุ้นให้พนักงานยกระดับผลงานตนเองได้และพิจารณาผลตอบแทนที่ใกล้เคียงกับสิ่งที่พนักงานคาดหวังว่าควรจะได้ก็จะเป็นประโยชน์ทั้งองค์กรและ พนักงาน

6. การตั้งเป้าหมาย (Goal setting) เป็นการกำหนดทิศทางและจุดมุ่งหมายปลายทางของการกระทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง ของบุคคลจัดเป็นแรงจูงใจจากภายในของบุคคลผู้นั้นในการทำงาน ธุรกิจที่มุ่งเพิ่มปริมาณและคุณภาพควรมีการตั้งเป้าหมายในการทำงานเพราะจะ ส่งผลให้การทำงานมีแผนในการดำเนินการเหมือนเรือที่มีหางเสือ เพราะมีเป้าหมายชัดเจน

2.7.4 องค์ประกอบของแรงจูงใจ

แยกองค์ประกอบของแรงจูงใจออกได้เป็น 2 ส่วน คือ

1. แรงจูงใจ (Motivation) ได้แก่ ความปรารถนาหรือสิ่งกระตุ้นให้ร่างกายกระทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งอย่างมีจุดมุ่งหมายปลายทาง ซึ่งบุคคลถือว่ามีคุณค่าต่อตนเองโดยผ่านการเรียนรู้ แรงจูงใจนี้อาจเกิดสิ่งเร้าภายในหรือนอกก็ได้

2. สิ่งจูงใจ (Incentive) คือ สิ่งเร้าที่จะชักนำหรือจูงใจและกำหนดทิศทางให้บุคคลแสดงพฤติกรรมออกมา สิ่งจูงใจอาจจะเป็นทางบวก เช่น รางวัล คำชมเชย การปรบมือ เป็นต้น

องค์ประกอบทั้ง 2 นี้ จะเป็นตัวกำหนดว่าการจูงใจจะมากหรือน้อย เช่น ถ้าคนหิวมากก็แสดงว่ามีแรงจูงใจสูง และถ้าอาหารย่อยแสดงว่าสิ่งจูงใจมีแรงดึงดูดสูง ก็จะเกิดการจูงใจมากทำให้ทานอาหารได้มาก เป็นต้น

2.7.5 หลักการเสริมแรง

ทิสนา แคมมณี (2550, น.16–18) ได้สรุปกฎการเรียนรู้ และหลักการเสริมแรงตามแนวคิดของ เบอร์ริส สกินเนอร์ (Burrhus Skinner) นักจิตวิทยาชาวอเมริกันไว้ดังนี้

1. การกระทำใดๆถ้าได้รับการเสริมแรง จะมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นอีก ส่วนการกระทำที่ไม่มีการเสริมแรง มีแนวโน้มที่ความถี่ของการกระทำนั้นลดลง และหายไปในที่สุด

2. การเสริมแรงที่แปรเปลี่ยนทำให้การตอบสนองคงทนกว่าการเสริมแรงที่ตายตัว

3. การลงโทษทำให้เรียนรู้ได้เร็ว และลืมเร็ว

4. การให้แรงเสริม หรือให้รางวัล สามารถช่วยปรับหรือปลูกฝังนิสัยที่ต้องการได้ ดังนั้นหลักการจัดการศึกษา หรือหลักการสอนควรเป็นดังนี้

1. ในการสอนการให้การเสริมแรงหลังการตอบสนองที่เหมาะสมของเด็กจะช่วยเพิ่มอัตราการตอบสนองที่เหมาะสมกัน

2. การเว้นระยะการเสริมแรงอย่างไม่เป็นระบบ หรือ เปลี่ยนรูปแบบการเสริมแรงจะช่วยให้การตอบสนองของนักเรียนคงทนถาวร เช่น ถ้าครูชมว่า “ดี” ทุกครั้งที่นักเรียนตอบถูกต้องอย่างสม่ำเสมอ นักเรียนจะเห็นความสำคัญของการเสริมแรงน้อยลง ครูควรเปลี่ยนเป็นแรงเสริมอย่างอื่นบ้าง เช่น ยิ้ม พยักหน้า หรือบางครั้งอาจไม่ให้แรงเสริม

3. การลงโทษที่รุนแรงเกินไปมีผลเสียมาก นักเรียนอาจไม่ได้เรียนรู้หรือจำสิ่งที่เรียนได้เลย ควรใช้วิธีการงดการเสริมแรงเมื่อนักเรียนมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เช่น เมื่อนักเรียนใช้ถ้อยคำไม่สุภาพ แม้ได้บอก หรือตักเตือนแล้วก็ยังใช้อีก ครูควรงดการตอบสนองต่อพฤติกรรมนั้น เมื่อไม่มีใครตอบสนองนักเรียนจะหยุดพฤติกรรมนั้นไปในที่สุด

4. ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม หรือปลูกฝังนิสัยให้นักเรียน ควรแยกแยะขั้นตอนของปฏิกริยาตอบสนองออกเป็นลำดับขั้น โดยพิจารณาให้เหมาะสมกับความสามารถของนักเรียน เช่น หากต้องการปลูกฝังนิสัยในการรักษาความสะอาดในห้องปฏิบัติการ และเครื่องมือ สิ่งสำคัญประการแรกคือต้องนำพฤติกรรมที่ต้องการมาจำแนกเป็นพฤติกรรมย่อยให้ชัดเจน เช่น การเก็บกวาด การเช็ดถู การล้าง การจัดเรียง เป็นต้น เมื่อนักเรียนแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ก็ให้การเสริมแรงที่เหมาะสมทันที

สุรางค์ โค้วตระกูล (2533, น.140 อ้างถึงในคณาพร คมสัน 2540, น.72) ได้กล่าวถึงงานของ สกินเนอร์ ที่ได้แบ่งแรงเสริมออกเป็น 2 ประเภท สรุปได้ดังต่อไปนี้

1. แรงเสริมทางบวก หมายถึง สิ่งของ คำพูด หรือสภาพการณ์ที่จะช่วยให้พฤติกรรมเกิดขึ้นอีก หรือสิ่งทำให้เพิ่มความน่าจะเป็นไปได้ของการเกิดพฤติกรรม

2. แรงเสริมลบ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงสภาพการณ์หรือเปลี่ยนสิ่งแวดล้อมบางอย่างที่อาจจะทำให้ร่างกายแสดงพฤติกรรมได้

แรงเสริมมี 2 ชนิด คือ การให้แรงเสริมทุกครั้งที่ทำร่างกายแสดงพฤติกรรมที่กำหนดกับการให้แรงเสริมเป็นครั้งคราว ซึ่งพบว่ามีประสิทธิภาพดีกว่าการให้แรงเสริมทุกครั้ง

ผู้วิจัยได้เลือกใช้แรงเสริมทางบวกในงานวิจัย โดยเลือกใช้เป็นครั้งคราว มีวิธีการเสริมแรงที่แตกต่างกัน ได้แก่ การชมเชย เช่น “ดี” “ดีมาก” การพยักหน้า การยิ้ม การตอบรับด้วยคำพูด เช่น “ใช่แล้ว” “ถูกต้อง”

2.8 เมตาคอกนิจัน (Metacognition)

2.8.1 ความหมายของเมตาคอกนิจัน

ทิสนา แคมมณีและคณะ (2544, น.104) กล่าวว่า เมตาคอกนิจันเป็นการควบคุมและประเมินการคิดของตนเอง ซึ่งหมายถึงการคิดเกี่ยวกับการคิดของตนเองหรืออีกนัยหนึ่ง คือ การควบคุมการรู้คิดของตนเอง หรือการรู้ตัวถึงความคิดของตนเองในการกระทำอะไรอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือการประเมินการคิดของตนเอง และใช้ความรู้นั้นในการควบคุมหรือปรับการกระทำของตนเอง การคิดในลักษณะนี้ มีผู้เรียกว่า “การคิดอย่างมียุทธศาสตร์” หรือ “Strategic thinking” ซึ่งครอบคลุมการวางแผน การควบคุมกำกับการกระทำของตนเอง การตรวจสอบความก้าวหน้า และการประเมินผล

ฟลาวเวลล์ (Flavell, 1979 อ้างถึงในสุรางค์ โคว์ตระกูล, 2545, น.27) กล่าวว่า เมตาคอกนิจัน หมายถึง การรู้คิดหรือปัญหาที่เกิดจากการเรียนรู้อะไรก็ตามด้วยความเข้าใจ

ในขณะที่ลิน นุ่มพรม (2553, น.143) บอกว่า เมตาคอกนิจัน หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับความคิดและความรู้ที่ใช้ในการจัดระเบียบความคิดและการเรียนรู้

จากความหมายของเมตาคอกนิจันที่มีผู้ศึกษาไว้ข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า เมตาคอกนิจันเป็นการควบคุมการรู้คิดของตนเอง ในด้านความรู้ความเข้าใจ การประเมินความคิดของตนเอง ตรวจสอบความก้าวหน้า และประเมินผล ควบคุมกำกับกระบวนการคิดและการเรียนรู้ในการทำงานจนสำเร็จ

2.8.2 องค์ประกอบของเมตาคอกนิจัน

ทิสนา แคมมณี และคณะ (2544, น.157–158) ได้สรุปองค์ประกอบของเมตาคอกนิจันไว้ 2 องค์ประกอบ คือ

1. การตระหนักรู้ (Awareness) เป็นการตระหนักรู้ถึง ทักษะ กลวิธี และแหล่งข้อมูลที่เป็นต่อการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ และรู้ว่าจะต้องทำอะไร (what to do) องค์ประกอบแรกนี้เป็นเรื่องของสิ่งที่บุคคลรู้ถึงสิ่งที่ตนเองคิด และความสอดคล้องกับสถานการณ์การเรียนรู้ รวม

ไปถึงการแสดงออกในสิ่งที่รู้ออกมาโดยการอธิบายให้ผู้อื่นฟัง สามารถสรุปใจความสำคัญของสิ่งที่เรียนรู้ นั้น มีวิธีจำสิ่งนั้นได้ง่าย ตลอดจนการคิดแบบทดสอบ การวางขอบข่าย และการจดบันทึกความสามารถในการสะท้อนความคิดของคนออกมาในขณะที่อ่านเรื่องราว หรือในการคิดแก้ปัญหา เป็นทักษะทำให้บุคคลทำงานอย่างมีแผน เพราะจะทำให้รู้ว่าในงานนั้นๆ ไม่ว่าจะ เป็นด้านการอ่าน การแก้ปัญหา หรืองานอื่นใดที่จะต้องประกอบด้วยสิ่งใดบ้าง ที่จะทำให้การทำงานนั้นเกิด ประสิทธิภาพ และทำให้สถานการณ์ในการทำงานนั้นมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. ความสามารถในการกำกับตนเอง (Self – regulation) ในการทำงานเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้สำเร็จสมบูรณ์นั้นจะต้องรู้ว่าทำงานนั้นอย่างไร (how to do) และเมื่อไร (when to do) องค์ประกอบประการที่สองนี้ เป็นความสามารถในการกำกับตนเองในขณะที่กำลังคิดแก้ปัญหาซึ่งรวมไปถึงการพิจารณาว่ามีความเข้าใจในสิ่งนั้นหรือไม่ การประเมินความพยายามในการวางแผน และขั้นตอนในการทำงาน การทดสอบวิธีการใช้ การตัดสินใจในการใช้เวลาและการใช้ความสามารถที่มีอยู่ และการเปลี่ยนไปใช้วิธีอื่นๆเพื่อแก้ปัญหา

Flavell (1985, 231–236 อ้างถึงในอุษณีย์ โพธิ์สุข, 2544, น.32–33) ได้แบ่งเมตาคอกนิชันออกเป็น 2 องค์ประกอบ ดังนี้

1. ความรู้ในเมตาคอกนิชัน (Metacognition Knowledge) เป็นส่วนหนึ่งของความรู้ทั้งหมดที่บุคคลสะสมไว้ในความจำระยะยาว เป็นการที่บุคคลรู้ว่าตนเองรู้อะไร คิดอย่างไร คิดถึงเป้าหมาย และการบรรลุเป้าหมายอย่างไร องค์ประกอบที่มีผลต่อกิจกรรมการคิดประกอบด้วย 3 ตัวแปร คือ

1.1 ตัวแปรด้านบุคคล (Person Variables) หมายถึง ความรู้ที่บุคคลมี เกี่ยวกับลักษณะของบุคคลในด้านความสามารถทางปัญญา การเรียนรู้หรือในการทำงาน

1.2 ตัวแปรด้านงาน (Task Variables) หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับงาน ลักษณะของงานที่เคยทำว่ามีความยากง่ายอย่างไร หรือที่ทำอยู่ ซึ่งมีผลต่อการตัดสินใจและการทำงานนั้นๆ รวมถึงปัญหาและอุปสรรคของงานนั้นที่อาจเกิดขึ้น

1.3 ตัวแปรด้านกลวิธี (Strategy Variables) หมายถึง ความรู้ที่บุคคลมีเกี่ยวกับวิธีที่เหมาะสมที่จะใช้ในการทำงานนั้น เป็นการรู้ว่า กลวิธีใดจะช่วยทำให้การทำงานนั้นบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยทำให้เกิดความก้าวหน้า

2. ประสบการณ์ในเมตาคอกนิชัน (Metacognitive Experience) คือ เป็นประสบการณ์ทางการคิดที่บุคคลสามารถควบคุม และประสบการณ์นั้นมีความสำคัญต่อการกำกับตนเอง (Self - Regulation) ในกิจกรรมทางการคิด เริ่มตั้งแต่การเข้าสู่สถานการณ์ในการคิดจนกระทั่งสามารถบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ โดยมีขั้นตอนดังนี้ คือ

2.1 การวางแผน (Planning) เป็นการรู้ว่าตนเองจะทำงานนั้นอย่างไรจนถึงการปฏิบัติงานจนบรรลุเป้าหมาย

2.2 การกำกับและควบคุมตนเอง (Monitoring) เป็นการศึกษา พิจารณาความเหมาะสม ความถูกต้องของวิธี หรือขั้นตอนที่เลือกใช้

2.3 การประเมิน (Evaluating) เป็นการประเมินวิธีการหรือขั้นตอนที่ใช้ตรวจสอบ และประเมินผลลัพธ์มีความถูกต้องเหมาะสมเพียงใด และยังมีวิธีอื่นๆที่แตกต่างอีกหรือไม่

จากองค์ประกอบของเมตาคอกนิชันที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า เมตาคอกนิชันประกอบด้วย 4 องค์ประกอบที่สำคัญคือ 1. การตระหนักรู้ (Awareness) 2. ความสามารถในการกำกับตนเอง (Self-regulation) 3. การวางแผน (Planning) 4. การประเมิน (Evaluating)

แนวคิดเกี่ยวกับเมตาคอกนิชันที่กล่าวมาทั้งหมด ผู้วิจัยได้นำแนวคิดของเมตาคอกนิชันมาปรับใช้ในแบบบันทึกสะท้อนการเรียนรู้ (Reflection) ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีพัฒนาการด้านอภิปัญญา (Metacognition) กล่าวคือ นักเรียนมีการควบคุมและประเมินความคิดตนเอง ความสามารถของนักเรียนที่ได้รับการพัฒนา เพื่อควบคุมกำกับกระบวนการทางปัญญา และมีความคิด มีความตระหนักในงานที่ทำ และสามารถใช้ยุทธวิธีทำงานจนสำเร็จอย่างสมบูรณ์ ซึ่งในแบบบันทึกสะท้อนการเรียนรู้จะเป็นการบันทึกข้อมูลที่สำคัญเกี่ยวกับการเรียนรู้ของนักเรียน เช่น กระบวนการเรียนรู้ ปัญหาและอุปสรรคที่พบ วิธีแก้ปัญหา ความรู้สึกและทัศนคติในแง่บวกและแง่ลบเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ผู้วิจัยได้ใช้แบบบันทึกสะท้อนการเรียนรู้ไว้เป็นหลักฐานที่แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ด้วยตนเองในการอ่านจับใจความ ซึ่งข้อมูลของนักเรียนเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยตนเองในการอ่านจับใจความนั้นได้มาจากแบบบันทึกสะท้อนการเรียนรู้และแบบวัดเจตคติทางการเรียนของนักเรียนในการเรียนรู้แบบนำตนเองในด้านแบบแผนวิธีการเรียนรู้ (Methodological Domain) และทางด้านจิตวิทยา (Psychological Domain) นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาการสร้างแบบบันทึกการเรียนรู้จากคาร์เวอ์ และดิกสัน (Carvar and Dickinson, 1981 อ้างถึงใน Swatevacharkul, 2014) และ ลอร์ (Lor, 1998 อ้างถึงใน Swatevacharkul, 2014) สรุปได้ว่า แบบบันทึกการเรียนรู้ที่ดีจะต้องมีผลสะท้อนเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้เรียน 5 ข้อ ได้แก่ 1. การใช้ยุทธวิธีในการเรียนรู้ 2. ความรู้สึกของผู้เรียนที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ 3. สิ่งที่ได้รับจากการเรียนรู้ 4. ปัญหาที่พบในระหว่างกระบวนการเรียนรู้ และ 5. การตัดสินใจและการวางแผนเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้เรียน อย่างไรก็ตามถ้าผู้เรียนพบสิ่งที่เกิดขึ้นในระหว่างกระบวนการเรียนรู้ที่เรียนด้วยวิธีแบบนำตนเองในการอ่านจับใจความ ผู้เรียนสามารถเขียนนอกเหนือจาก 5 ข้อที่กล่าวมาข้างต้นได้

2.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

คณาพร คมสัน (2540) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในการอ่านภาษาอังกฤษ เพื่อความเข้าใจสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และเพื่อประเมินรูปแบบที่สร้างขึ้น ผลของการวิจัยได้รูปแบบที่เน้นกระบวนการเรียนที่ผู้เรียนมีอิสระในการวางแผนกิจกรรมการเรียนให้บรรลุเป้าหมายระยะยาวของการเรียน จะโดยลำพัง หรือร่วมมือกับผู้อื่นก็ได้โดยการใช้สัญญาการเรียนเป็นเครื่องมือในการกำหนดเป้าหมายการเรียนที่มาจากประเมินความต้องการที่แท้จริงของตนเอง กำหนดกิจกรรมที่จะทำให้บรรลุเป้าหมาย กำหนดวิธีประเมินผลงาน แล้วรับผิดชอบควบคุมตนเองให้ปฏิบัติตามสัญญาการเรียนรวมทั้งรับความรู้เสริมการอ่านจากครู รูปแบบได้รับการประเมินโดยการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ และการนำไปใช้ในห้องเรียนจริงในรูปแบบการวิจัยกึ่งทดลองกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนราชวินิตบางแก้ว ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบเจาะจง และสุ่มห้องเรียนอย่างง่ายมา 2 ห้อง ให้เป็นกลุ่มควบคุม 1 ห้อง นักเรียน 40 คน เรียนด้วยวิธีสอนอ่านตามคู่มือครู และกลุ่มทดลอง 1 ห้อง มีนักเรียน 42 คน เรียนด้วยรูปแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น โดยใช้เวลา 12 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 คาบ รวม 24 คาบ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบทดสอบความสามารถทางการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ แบบวัดลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง และแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม การวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทาง การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย การหาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าร้อยละ ผลการทดลอง พบว่า

1. คะแนนความสามารถทางการอ่านภาษาอังกฤษ เพื่อความเข้าใจหลังการเรียนของนักเรียนทั้งสองกลุ่ม ไม่แตกต่างกัน แต่คะแนนของนักเรียนที่มีความสามารถอยู่ในระดับต่ำของกลุ่มทดลองสูงกว่าคะแนนของผู้ที่มีความสามารถอยู่ในระดับต่ำของกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 คะแนนเฉลี่ยหลังการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยรูปแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนการเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01

2. คะแนนเฉลี่ยลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักเรียนทั้งสองกลุ่ม ไม่แตกต่างกันคะแนนเฉลี่ยลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง หลังการเรียนของกลุ่มทดลอง สูงกว่าก่อนการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

3. นักเรียนในกลุ่มทดลองมากกว่าร้อยละ 80 เห็นด้วยกับการเรียนตามรูปแบบ ยกเว้นเรื่องความพอใจที่ไม่ต้องทำตามสิ่งที่ครูบังคับให้ทำ มีผู้เรียนเห็นด้วยร้อยละ 64.30

รจนา คำนึ่งผล (2542) ได้ศึกษาเรื่อง ผลของการสอนโดยใช้วิธีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองที่มีความสามารถในการเขียนความเรียงภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการเขียนความเรียงภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนโดยใช้วิธีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองหลังการเรียนสูงกว่าก่อนการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และความสามารถในการเขียนความเรียงภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนโดยวิธีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามวิธีปกติ และมีความสามารถในการเขียนความเรียงภาษาไทยในองค์ประกอบด้าน เนื้อหา การเรียบเรียงความคิด การใช้ถ้อยคำ การใช้ไวยากรณ์ กลไกทางภาษาสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยวิธีปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ปทีป เมธาคณวุฒิ (2545) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาต้นแบบการเรียนการสอนแบบเว็บเบสเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้แบบนำตนเอง การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้แบบนำตนเองและการใฝ่รู้ของผู้เรียน พัฒนาการเรียนการสอนแบบเว็บเบส และศึกษาเกี่ยวกับการนำเว็บเบสมาใช้ในการเรียนการสอนในคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า ผู้สอนต้องเตรียมพร้อมในการสอนมากกว่าปกติ ผู้เรียนประเมินตนเองว่าชอบสถานการณ์การเรียนรู้แบบอิสระ ความเป็นไปได้ในการนำเว็บเบสมาใช้ในการเรียนการสอนยังไม่มียุทธศาสตร์ที่ชัดเจน อาจารย์ร้อยละ 60 มีความสนใจในการจัดการเรียนการสอนแบบเว็บเบสในระดับมาก

ลาวัญย์ ทองมนต์ (2550) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้เรียนระดับประถมศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อนำหลักสูตรไปพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนในการเรียนด้วยการนำตนเอง พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ ในผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า ผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนภายหลังการใช้หลักสูตรคะแนนความสามารถในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนใช้หลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เสาวภา วิชาดี (2554, บทคัดย่อ) ได้พัฒนารูปแบบการสอนอ่านภาษาอังกฤษเพื่อเสริมสร้างความสามารถทางภาษาและลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสำหรับนักศึกษาศิลปกรรม มหาวิทยาลัยกรุงเทพฯ มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างรูปแบบการสอนสำหรับใช้พัฒนาคุณลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของนักศึกษาและประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบที่สร้างขึ้น ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนวิชาภาษาอังกฤษ จำนวน 40 คน มีคะแนนความสามารถในการอ่านและการเขียนสรุปความของนักศึกษาหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง คะแนนลักษณะการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองสูงกว่าก่อนการทดลอง และมีความคิดเห็นต่อรูปแบบการสอนในระดับมาก

ศุภลักษณ์ ทิพย์วงศ์, รูปทอง กว้างสวัสดิ์ และอารยา ปิยะกุล (2556, บทคัดย่อ) ได้ร่วมกันวิจัยในเรื่อง การส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษและการเรียนแบบนำตนเอง โดยใช้บทเรียน E-Learning ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยการศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบทักษะการฟังและทักษะการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยบทเรียน E-Learning ก่อนเรียนและหลังเรียน เปรียบเทียบการเรียนรู้แบบนำตนเองก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยบทเรียน E-Learning และเปรียบเทียบทักษะการฟังและทักษะการอ่านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนระหว่างนักเรียนที่เรียนด้วยบทเรียน E-Learning กับนักเรียนที่เรียนแบบปกติ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีทักษะการฟังและการอ่านภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักเรียนกลุ่มทดลองมีการเรียนรู้แบบนำตนเองหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนด้วยบทเรียน E-Learning มีทักษะการฟังและทักษะการอ่านสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ลี (Lee, 2002 อ้างถึงในสิรินันท์ สามัญ, 2547) ได้ทำการวิจัยเรื่อง องค์ประกอบด้านแรงจูงใจของการเรียนรู้แบบนำตนเองในบรรดานักศึกษา สืบวิจัยถึงผลการของนักศึกษาฝึกงานในด้านการนำตนเองในการเรียนรู้ นักศึกษาจำนวน 8 คน เป็นชาย 5 คน และหญิง 3 คน ติดตามระหว่างปีการศึกษา 2000-2001 ประเมินนักศึกษาฝึกงานถึงแนวโน้มการเรียนรู้แบบนำตนเองในตอนเริ่มต้นและสิ้นสุด โครงการ โดยแบบวัดความพร้อมของกุกลีเอลมีโน (SDLRS) ระหว่างฝึกงาน นักศึกษาจะถูกสัมภาษณ์ 2 ครั้ง เพื่อให้ระบุว่า พยายามอย่างไร ให้มีความสามารถ กำหนดแรงจูงใจของตนเองอย่างไร การรับรู้ถึงสาเหตุ ค่านิยมและความรู้สึก การรับรู้ว่าคุณมีความสามารถ ความท้าทาย และบริบทของการฝึกงานที่มีอิทธิพลต่อการนำในการเรียนรู้ การวิจัยพบว่า ความพยายามในความสามารถ การรับรู้ความสามารถของตนเอง และบริบทของการฝึกงาน มีผลกระทบต่อการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษาฝึกงาน การฝึกงานส่งเสริมให้นักศึกษาฝึกงานมีโอกาสฝึกทักษะซึ่งก่อให้เกิดความงอกงามด้านการรับรู้ความสามารถของตนเอง มีอิทธิพลต่อการนำตนเอง บริบทของการฝึกงาน นำมาซึ่งโครงสร้างในการฝึกทักษะภายใต้การแนะนำของศึกษานิเทศก์ ซึ่งอาจจะสร้างสรรค์ความรู้สึกเชื่อถือหรือจำกัดความสามารถของนักศึกษาฝึกงานในการฝึกทักษะด้านความรู้สึกเชื่อถือไว้ว่างใจและอิสรภาพสร้างสรรค์ การรับรู้ถึงสาเหตุ การสนับสนุนจากเพื่อนนั้น นักศึกษาฝึกงานให้คุณค่าสูงมาก การอภิปรายของนักศึกษาฝึกงานเกี่ยวกับความรู้สึกในด้านการระลึกถึงไม่มีข้อมูลเพียงพอในการสรุป

คาไนป์ (Canipe 2002, Online) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองกับการเรียนรู้ของนักศึกษาในสาขาศึกษาศาสตร์ และสาขาพฤติกรรม

ศาสตร์ของมหาวิทยาลัยมัวร์เฮท รัฐเคนทักกี จำนวน 260 คน โดยใช้แบบวัดความพร้อมในการเรียนรู้แบบนำตนเอง (Self-directed Learning Readiness Scale): SDLRS ของถูกลิเอลมิโน และแบบสำรวจแบบการเรียนรู้ (Learning Style Inventory): LIS ของคอลลี ผลการวิจัยพบว่า การเรียนรู้แต่ละแบบทำให้เกิดความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง และความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองมีความสัมพันธ์กับแบบการเรียนรู้ทั้งทางบวกและทางลบ

คลิฟฟอร์ด (Clifford, 2003 อ้างถึงในศิริพันธ์ สามัญ, 2547) ได้ทำการวิจัยเรื่องการเรียนรู้แบบนำตนเอง และการเรียนแบบร่วมมือผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ รูปแบบการเรียนและการปฏิบัติวัตถุประสงค์ของการศึกษานี้เพื่อกำหนดว่าการจับคู่ระหว่างรูปแบบการเรียนของผู้ร่วมโครงการและการเรียนการสอนผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์สามารถพัฒนาการปฏิบัติของผู้เรียนในการทดสอบวัดความเข้าใจและการรักษารูปแบบการเรียนวัดโดยมาตรวัดความพร้อมในการเรียนรู้ (SDLRS) และมาตรวัดรูปแบบการเรียนของนักเรียนของ Grasha-Riechmann (GRSLSS) และการเรียนการสอนผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ที่ผันแปรไปตามรายวิชาเรียน การบันทึกรายวิชาเรียนและการตีพิมพ์โดยใช้คอมพิวเตอร์ การกำหนดการศึกษาโดยบริษัทที่มีประสิทธิภาพสูงด้านเทคโนโลยีในรัฐแมสซาชูเซตส์ และผู้ใช้เครือข่ายคอมพิวเตอร์ของบริษัทเป็นผู้ให้เข้าร่วมโครงการ มีกลุ่มผู้ร่วมโครงการ 3 กลุ่ม คือ ลูกจ้าง นักเรียนมัธยมศึกษา และลูกจ้างทั้ง 3 กลุ่มประกอบด้วยวิศวกรหรือนักศึกษาวิศวกร ผู้เข้าร่วมโครงการทั้งหมด 106 คน ตอบแบบสำรวจซึ่งวัดความชอบในรูปแบบการเรียนแบบนำตนเอง และการเรียนแบบร่วมมือด้วยเครื่องมือมาตรฐาน SDLRS และ GRSLSS ผู้ร่วมโครงการตอบข้อสอบก่อน-หลัง จำนวน 323 คน สำหรับรายวิชาผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ จำนวน 46 รายวิชา การบันทึกรายวิชาผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ และการตีพิมพ์โดยเน้นคอมพิวเตอร์ในระหว่างการเก็บข้อมูลการวิจัย ผู้เข้าร่วมโครงการที่ชอบรูปแบบการเรียนของตนเองมีค่าเฉลี่ยสูงสุดในการสอบก่อน-หลัง ผู้เข้าร่วมโครงการที่มีคะแนนค่าเฉลี่ยปานกลางหรือต่ำในด้านการเรียนรู้แบบนำตนเองและรูปแบบการเรียนแบบร่วมมือแสดงให้เห็นการพัฒนาน้อยที่สุด ผลของการวิจัยได้สนับสนุนข้อสมมติฐานที่ว่า การจับคู่รูปแบบกิจกรรมความร่วมมือหรือการนำตนเองกับรูปแบบการเรียนที่ผู้เรียนชอบมากกว่านั้นพัฒนาการแสดงออก

โพ - นัน โช (Pao-Nan Chou, 2012, p.33 อ้างถึงในฉลองชัย ชิวสุนทรสกุล, อาจณรงค์ มโนสุทธิฤทธิ์ และสุภาวดี อิศณพงษ์, 2558) ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการเรียนรู้แบบนำตนเองของนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์กับความสามารถในการเรียนแบบออนไลน์ มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจความสามารถของนักศึกษาและพุ่งเป้าไปที่ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการเรียนรู้แบบนำตนเองกับผลการเรียนรู้ ผลการวิจัยพบว่า การทดลองมีนัยสำคัญ

ในความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างความสามารถในการเรียนรู้แบบนำตนเองกับความสามารถในการเรียนรู้แบบออนไลน์

มิน, ยู-เซียง (Min & Yu-Shiang, 2012, p.205 อ้างถึงในฉลองชัย ชิวสุนทรสกุล, อัจฉรงค์ มโนสุทธิฤทธิ์ และสุภาวดี อิศมพงษ์, 2558) ศึกษาทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบเว็บ (Web-based system) ที่สนับสนุนการเรียนรู้แบบนำตนเองของเทคโนโลยี Microfabrication ซึ่งเป็นการประดิษฐ์โครงสร้างขนาดเล็ก การวิจัยครั้งนี้ได้ออกแบบระบบเป็นการเรียนรู้แบบโต้ตอบในการสนับสนุนการเรียนรู้แบบนำตนเองเกี่ยวกับเทคโนโลยี Microfabrication มีการใช้เทคโนโลยีระบบเสมือนจริงแสดงในอินเทอร์เน็ต ซึ่งรวมอยู่ในการพัฒนาระบบเว็บ ผลการวิจัยพบว่า การเรียนรู้แบบโต้ตอบในการสนับสนุนการเรียนรู้แบบนำตนเองเกี่ยวกับเทคโนโลยี Microfabrication ที่มีการใช้เทคโนโลยีระบบเสมือนจริงแสดงในอินเทอร์เน็ตทำให้นักเรียนเกิดความคุ้นเคยกับเทคนิคที่ใช้ในเทคโนโลยีโครงสร้างขนาดเล็ก